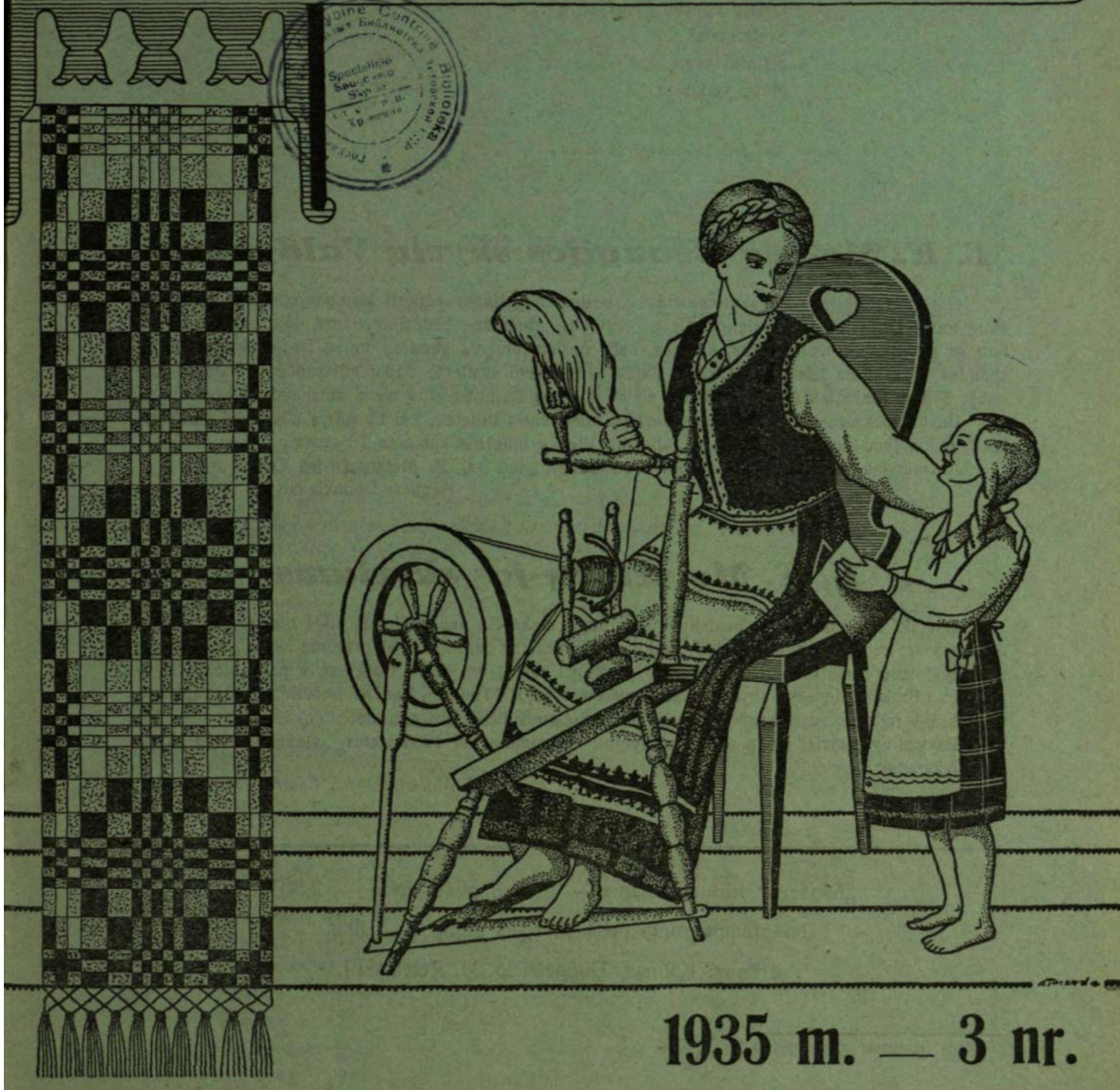

MOTERIS

1935 m. — 3 nr.

Turinys

Arkivyskupų ir Vyskupų sveikinimai . . .	33-34
Gyvenimo knygos lapus besklaidant...	35
M. Galdikienė — plataus masto veikėja . . .	38
Prisiminus Ponios Galdikienės veikimą . . .	41
Ko nori moterys.....	42
Dvi kelionės.....	43
Asilas lentoje.....	44
Jubiliatės artimųjų tarpe	45
Dviejų epochų jungėja	46
Sveikinimai.....	47
Šeimininkėms	48
Mūsų veikimas	Viršelyje

L. K. Moterų Draugijos skyrių. Valdyboms

Norint tvarkingai vesti skyriaus raštine, būtinai reikalingas kertinis šampas ir antspauda. Gana daug mūsų Dr-jos skyrių jų neturi. Centro Valdyba, norėdama padėti skyriams, dėjo pastangų susitarti su graviravimo dirbtuvėmis, kad jos, kaip galima pigiau, gamintų mūsų Dr-jos skyriams antspaudas ir kertinius šampus. Centro Valdybai pasisėkė susitarti; dabar antspauda ir šampas kainuoja 5 litus (anksčiau kainavo 12 lt.), vienas kertinis šampas arba viena antspauda 3 litus.

Be to, kiekvienas Dr-jos narys privalėtų turėti nario bilietėlį; kai tik narys užsimoka nario mokesį, reikia jam tuojau išduoti nario bilietėlį. Vienas bilietėlis kainuoja 10 centų.

Antspaudas, šampus ir nario bilietėlius galima gauti L. K. Moterų Dr-jos Centre,
Kaunas, Duonelaičio 24.

L. K. Moterų skyriams

Dar iki šiol yra skyrių, neatsilyginusių nario mokesčio nuošimčių už 1934 metus. Toks ilgas delsimas ir nerūpestingumas labai sunkina organizacinį darbą. Labai prašome skyrių, iki šiol dar neatsilyginusių nario mokesčio nuošimčių, ypatingai susirūpinti kasos tvarkymu ir nario mokesčio išrinkimu. Paskelbkite savo skyriuje nario mokesčio vaują. Tikimės, kad jei nuoširdžiai susirūpinsite, greit kasos reikalus sutvarkysite ir nario mokesčio nuošimčius atsilyginsite.

Pavyzdingi skyriai jau pradeda atsilyginti nuošimčius už 1935 metus, vienas pirmųjų skyrių yra Žiezmariai.

L. K. Moterų Dr-jos Centro Valdyba.

„Moters“ kaina metams — 5 litai, pusei metų — 2,50 lt.

Jei prenumeruoja pusė skyriaus narių — 3 litai.

Adresas: Kaunas, Duonelaičio 24. Telef. 514.

"Šešupės" spaustuvė Marijampolėje.

MOTERIS

MĖNESINIS MOTERŲ LAIKRAŠTIS
3 Nr. 1935 m. kovo mėn. XV m.

Kaunas, 1935 metų vasario mėn. 25 d.

Didžiai Gerb. Ponia Pirmininke,

Lietuvių Katalikių Moterų Draugija, šventusi užpernai jau 25-rių metų savo gyvenimo sukaktį, daug ir gražiai nusipelnė mūsų kraštui, gaivindama jame tikėjimą ir dorus papročius ir skleisdama šviesą ir susipratimą katalikių moterų tarpe. Pastaraisiais laikais Draugija ne tik sparčiu žingsniu augo savo skyrių ir narių skaičiumi, bet ir savo dvasia, dar gyviau ir uoliau varydama užsibrėžtą išganingą darbą. Džiaugiantis Draugijos nuveiktais darbais ir tokia gražia josios pažanga, visai teisingai didelį nuopelną tenka priskirti Tamsiai, kuri jau penkiolika metų nenuilstamai, dideliu pasišventimu ir atsidavimu vadovauji Draugijos darbams, stovėdama kaip pirmininkė su uoliomis bendraborėmis jos priešakyje. Todėl man yra labai malonu Tamsią pasveikinti šio nelengvo darbo penkiolikos metų sukaktuvių proga, pareikšti Tamsiai už jį nuoširdžiausią padėką ir palinkėti ateityje dar ilgai dirbti lietuvių katalikių moterų gerovei, mūsų šventojo tikėjimo ir brangiosios Tėvynės labui ir savo asmeniškai laimei. Kaip dangiškosios pagalbos laidą darbuose teikiu Tamsiai dėkinga širdimi savo ganytojišką laiminimą.

*† Juozapas
Kauno Arkivyskupas*

*J. M. Didžiai Gerb. Poniai
Magdalenai Galdikienei,
L. Katalikių Moterų Draugijos
Centro Valdybos Pirmininkei,
Kaune.*

Marijampolė, 24 vasario 1935 m.

Gerbiamoji Ponia!

O laimingi tie metai, kurių pirmos draugystės
Lyg ant vaško, ant dvasios neišdildomu pirštu
Idealus užrašo, kaip teises karalystės,
Kad senatvė pati jų paskui neužmirštų"...
Maironis — Jaunoji Lietuva.

Svarbi menininkui valanda, kurioje jam užžimba plunksna, teptuku, ar kalnu vykdytinąs meno idealas.

Moterų būvį pagerinti, jas kultūrinti — idealas Tamstai yra užžibėjęs jaunatvės pradžioje. O kas svarbiau, kad tam savo idealui įgyvendinti visa pasišventei ir per 15 metų buvai ištikima, kad joki „Pančiai“, nurodyti švies. atm. mūsų rašytojos M. Pečkauskaltės kūrinėly, nesukliudė Tamstai siekti savo jaunystės idealo! Už tai nuoširdžiai sveikinu didžio pasisekimo, gausios Dievo palaimos Tamstos darbuotei, kad Tamstos vadovaujama Draugija išsiplėtojo į 338 skyrius ir suspietė į 40.000 narių! Tokia skaitlinga katalikiška — kultūriška organizacija — tai didi parama katal. Bažnyčiai ir mūsų Valstybei!

Melsdamas tad Dievo gausaus Tamstai atlyginimo už nuveiktus darbus, išneštus vargus, drauge meldžiu Viešpaties gausios palaimos Tamstos tolesnei darbuotei, sykiu ir visoms Tamstos Gerbiamosioms Bendradarbėms ir Rėmėjoms.

Lieku su pagarba ir palankumu
† Tit. Arkivyskupas Pranciškus Karevičius
Marijonų Kongregacijos.

Marijampolė, 23 vasario 1935 m.

Didžiai Gerbiama Ponia Pirmininke,

Kitados V. Jėzus pasakė prilyginimą apie Dievą—Šeimininką, kurs labai anksti išėjo kviesiti darbininkų į savo vynuogyną. Pirmą, negu nepriklausomybės saulė užtekėjo Lietuvai, Tamsta jau dirbai tame vynuogyne ir dirbai visu kilnios širdies karštumu bei nepaprasta išmintimi. Neliovei jo dirbus iki šiol.

Abejoju, ar daug atsiras mūsų žemėje tokių draugijų, kuriose pirmininkės ar pirmininko vietą vienas asmuo būtų išlaikęs per penkiolika metų. Iš to matyti, kaip nepaprastos buvo Tamstos asmens savybės, kad nuo 1919 m. iki šiol vadovavai Katalikių Moterų Draugijai.

Katalikiškas ir lietuviškas Tamstos darbas. Tą mato žmonės, tą regi ir Dievas, kaip mažą Draugiją išugdei į milžinišką sąjungą. Bet aš anaipol nelinkiu Tamstai greit gauti atpildą danguje. Priešingai, visa širdimi linkiu Tamstai dar ilgai pasidaruoti šioje ašarų pakalnėje ir sulaukti, kada Katalikių Moterų Draugija turės 400.000 moterų ir merginų, susitelkusių Tamstos vadovybėje. Linkiu taipgi atitinkamos sveikatos ir nesilpnėjančio pasisekimo.

Dievas — gi telaimina Tamstą ir Katalikių Moterų Draugiją, o aš lieku Tamstos tarnas Kristuje

su didžia pagarba
† Petras Pr. Bučys M. I. C.
Titulinis Olimpijos vyskupas.

Vilkaviškis, 1935. II. 22

Didžiai Gerbiamoji Ponia,

Jau 15 metų, kaip Jūs, Didžiai Gerbiamoji Ponia, pirmininkaujate Lietuvių Katalikių Moterų Draugijos Centro Valdybai ir tuo pačiu visai Draugijai. Mūsų Tautos ir Valstybės gyvenime tai ilgas, turiningas įvykiais, audringas laikotarpis. Tokiu laiku vadovauti nelengva. Tuo didesnė Jums garbė ir padėka už tai.

Šito atlikto garbingo ir kilnaus darbo ir jubiliejaus proga karštai Jus sveikinu ir nuoširdžiai linkiu, kad Dievo palaimos stiprinama Jūs, Garbingoji Ponia, dar ilgai galėtumėte vadovauti Katalikių Moterų sąjūdžiui, kuris neša daug palaimos tiek Bažnyčiai, tiek tėvynei.

Jus, Garbingoji Ponia, didžiai gerbiąs
vysk. M. Reinys.

Gyvenimo knygos lapus besklaidant

Gyvenimo dienos slenka viena po kitos, lyg skaitomos knygos puslapiai — perskaitai ir užverti. Ir negalvoji, kad reiks kada atversti tuos perskaitytus lapus — prisiminti išgyventas valandas. O tačiau kartais reikia. Gyvenimas — tokia įdomi knyga, kad kartais paima nenugalimas noras jos lapus pavartyti — ir tai ne tik savo, bet ir svetimų knygų.

Šiomet sueina penkiolika metų, kai p. Magdalena Draugelytė-Galdikienė savo gyvenimo knygos kiekvienam puslapy rašo L. K. Moterų Draugijos vardą. Taip, nes penkiolika metų šiai Draugijai vadovauja — diena dienon ja rūpinasi. Tenepyksta dėl to gerb. Jubiliatė, jei mes moterišku smalsumu pavartysime Jos gyvenimo knygos lapus — knygos, kurios kiekvienas puslapis brangintinas, nes prirašytas nuo viršaus ligi apačios.

* * *

P. M. Galdikienė — suvalkietė, gimė Vilkaviškio apskr. Bardauskų km. Jos tėvas — mokytojas, tuo laiku dirbęs Bardauskų pr. mokykloje. Šioje mokykloje Magdutė pradėjo ir mokytis. Sėdi sau suole tol, kol nusibosta, o paskui — atsistoja.

— Kur eini? — klausia tėvas.

— Pas mamą.

Kas prieštaras tokiam rimtam penkiametės argumentui... Tačiau ir taip besimokydama Magdutė greit išmoko skaityti ir rašyti. Tik ta nelemta aritmetika — jos niekaip negalėjo suprasti tų laikų jos protas. Delto ji mokydavosi skaityti tik ligi „agarod“, o paskui — vėl iš pradžių, nes toliau ėjo skaičiai, skaičiavimas. Iš to didžiausias sielvartas — nekelia į aukštesnį skyrių ir vėl reikia su tais mažaisiais sėdėti. Tačiau kada čia labai liūdėsi! Netoli buvo dideli kapai — mėgiamiausia žaidimų vieta. Kas galvoj, kad ten laidojami daugiausia maži vaikai ir tie, kuriems neužperkamos mišios. Baimės vaikai nepažino, o krūmai ir apie kapus augančios vyšnios — puikiausios sąlygos žaidimams. Be to, kapuose buvo daug labai gražiai drožinėtu lietuviškų kryžių kurie žavėdavo iš prigimties meną mėgusią mergaitę. Ypatingai patiko pelikanas — paukštis,

savo širdimi ir krauju maitinąs vaikus. Atrodo, lyg ji būtų nujautusi savo likimą — dalinti savo gyvenimo dienas kitiems, nelaukiant sau už tai nieko. —

Po aštuonių metų tėvai persikėlė į Šunskus. Ten — didelė mokykla, daug mokinių. Tėvui sunku vienam su jais apsidirbti, dėl to sau "gizeliu" pasiima dukrele. Ir ji puikiai moko II skyrių skaityti. Tik vis ta aritmetika painiojasi. Pasiima uždavinyną ir — nesupranta uždavinio. O vaikai šaukia, kad reikia aiškinti. Magdutei nieko kito nelieka, kaip šauktis tėtės pagalbos. Ir kai tėvas imasi uždavinį aiškinti, pakyla vienas mokinys — Jonas — ir sakosi suprantąs. Ir aiškina uždavinį ne Magdutei, bet jis. Vaikai šaiposi iš „mokytojos“, o šiai vargšei — beveik ašaros. Pasirodo, kad tai asmeninis Jono kerštas. Mat kai jis, motinos sijono įsitvėręs, atėjo pas mokytoją užsirašyti mokyklon, vaikai apspito Magdute, klausinėdami, kas čia atėjo, koks čia naujas mokinys būsiąs.

— O ką aš galiu žinoti, kas čia per piemeniukas atėjo, — atsikerta Magdutė visu devynerių metų panelės išdidumu.

"Piemeniuko" ambicija ižeista. Jis negali už tai neatsikeršinti. Na ir keršijo. Tačiau neilgai — netrukus Magdutė perkrimto kietą aritmetikos riešutą ir daugiau neturėjo sunkumų su mokslu.

Prie mokyklos buvo didelis ir gražus sodas, pilnas įvairiausių medžių. Ten puiki vieta žaidimams ir mokymuisi. Magdutė su kitais vaikais žaisdavo, o jos brolis klierikas (dabar kun. Draugelis Romoj) su savo draugais mokydavosi. Bet nekoks mokslas sode, kur tuzinas prisirinkusių vaikų laiko mišias, ruošia lėlių laidotuves ir vestuves ir t. t. Kartais norėdavo išsivaikyti tuos išdykėlius. Magdutės geriausia pasislėpimo vieta — įlipti į medį. Ir ji vikriai tai padarydavo. Ne be to, kad nepasitaikytų ir iškristi... Kartą iškritus pagulėjo pusvalandį po medžiu, o paskui nuėjo į krūmus, kur buvo įtaisyta maudyklė — dušas, pagydas, — jos įsitikinimu — visokias ligas. Šį kartą pagydė ir Magdute. Bet kitą kartą — nukritus kluone nuo šalinės ant gren-

Lietuvaičių būrelis Marijampolės gimnazijoje. Iš dešinės antroji stovi M. Draugelytė - Galdikienė; k jos kairėje—gyd. Ambraziejūtė-Steponaitienė; sėdi (pirmoji iš dešinės) Cesaitytė-Vailokaitienė.

dyme sustatytų suolų — dušas negelbėjo: teko gerokai pasirgti. Mat šalinės šiauduose vaikai buvo įsirengę sau "dvarą"—išsirausę urvus, prisinešę obuolių — maisto, kuriuo turėjo maitintis "priešo kariuomenės" apgulti. Po tuos urvus bežaisdami, besistumdydami ir nustumė Magdutę ant grendymo...

Marijampolėje

Baigusi pradžios mokyklą, Magdutė su vyresniu broliu (dabar — dr. E. Draugelis) išvažiavo mokytis į Marijampolę. Kad nereiktų kęsti visokių šeiminių kapryzus, tėvai pastatė jiems mažutį namelį, kur jie ir apsigyveno su pussesere, kuri jiems šeiminkavo. Brolis — mažytis riteris, laiką pareiگا seselę ginti, globoti, visur palydėti. Del to Magdutei nebuvo reikalingi kiti "globėjai" — kavalieriai. Šie už tai pykdavo ir, kaip galėdami, keršindavo. Pabunda kartą Draugelių šeima ir žiūri — visi langai balti. Argi būtų apšalę? Ak ne, tai tik "kerštas": kisieliuimi ištepti langai... Arba vėl — atsikelia ryte ir negali atidaryti durų: jos užritintos didžiausiu sniego diežu... Nelikdavo skolingi ir Draugeliai: eidami pro Ambraziejų (dabar — dr. Ambraziejūtė-Steponaitienė ir Ambraziejus — Palangos gimnazijos direktorius) namus būtinai uždarydavo langines — jei diena — ir atidarydavo, jei nakčiai būdavo jau uždarytos...

Kartais Magdutę nuskriausdavo ir svetimieji. Kartą iš einančių kareivių būrio išsiskyrė vienas ir pačiupęs Magdutės ranką

pabučiavo, kitiems besikvatojant. Magdutei pyktis ligi ašarų. Nuramino ją brolis: įsitaisyš jis pištalieta ir nušausiąs kiekvieną, kas tik išdrįsias ją nuskriausti. Jis išpildė pažadą: įsitaisė pištalieta ir vieną vakarą vos nenušovė Ambraziejaus, mėginusio vartelius užrišti...

Jų šeiminkė Muraškaitė buvo irgi linksma, taigi gyventi nebuvo nuobodu. Prakortuodavo kartais iš "durnių" ar "vezimo" ištisas dienas, nebūdavo laiko net pietus virti — tekdavo pasitenkinti arbata ir pyragu. Pamokas kada čia beruoši... Nueina Magdutė ryte į gimnaziją. Žydės apspinta, prašo, kad Magdutė papasakotų užduotus dalykus. O ta Magdutė pati dar knygos nematė... Ištraukdavo iš pirmos pasitaikiusios mokinės knygą, permesdavo akimis ir — puikiausiai papasakodavo. Žydės atsidėkodamos atnešdavo jai macų ir saulogražų, kurias valgydavo tuo laiku, kai mokytojas dėstė visokias istorijų ar geografijų gudrybes...

Slapti susirinkimai

Tačiau, nežiūrint visų tų „štukų", Magdutė vistiek buvo laikoma rimta, gilia mergaite. Ji dažnai girdėdavo brolių ir jo draugus kritikuojant tas mergaites, kurioms niekas kitas nerūpi, kaip šokiai, kavalieriai, pudros, plaukų frizavimas ir pan. Jie kalbėdavo rimtais ir svariais gyvenimo klausimais, tuo brandindami ir sesutės protą ir pažiūras. Nenuostabu dėl to, kad jau II, III klasės Magdutę kviesdavo į slaptus moks-

leivių susirinkimus. Tie susirinkimai vykdavo senuose malūnuose, apleistose, nuošaliuose salkose, kur susirinkusiems moksleiviams vyresnieji skaitydavo paskaitas dažniausia socialistiško turinio. Paskui dainuodavo marselietę ir kitas revoliucines dainas. Kiek vėliau Magdutė sutvėrė lietuvių būrelį kurio tikslas — mokytis lietuviškai.

Tuo laiku moksleiviai išleido šafirografuotą laikraštėlį „Mokinių Draugas“, kuriam rašė ir Magdutė su savo broliu. Magdutė — kas jai — ji dar vaikas. Bet broliui bėdos buvo: atėjo policija daryti kratą ir klausia Magdutės, kur yra brolis. Ji visu vaikišku nuoširdumu papasakoja, kad jis esąs kaime pas tetą. Policija kaip bemat nusidangino ten. Tik tetos gudrumo dėka brolis paspruko ir visą dieną pragulėjo rugiuos. O Magdutei — baimė dėl brolio likimo, juo labiau, kad ji jaučiasi kalta taip negudriai išplepėjus brolio pasislėpimo vietą. Kelias dienas nesulaukus brolio, ji nueina pas žandarų viršininką ir kategoriškai pareikalauja:

— Gražinkit brolių — Nusiramina tik viršininkui užtikrinus, kad brolio nepavyko sugauti.

Aukštesnėse klasėse būdama, dalyvavo choruos, artistų būreliuos, kurie važinėdavo po įvairias Lietuvos vietas su vaidinimais. Vaidindavo ir Magdutė — būdavo ir angelu ir ragana... įsteigus „Žiburį“ Magdutė palinko ten, ir, savo brolio kunigo Vlodo padedama, galutinai suformavo savo katalikišką pasaulėžiūrą.

Baigus gimnaziją,

Atsistojo klausimas — kas toliau? Norėjęsi dar daugiau pasimokyti, pastudijuoti, bet nesinori tėvams būti sunkenybe. Nusprendžia verstis savarankiškai. Išvažiuoja į Liepoją mokytojauti kun. Vizbaro įsteigtoje lietuviams mokykloje. Mokini y — apie 60 išdykusių miesto vaikėzų, įvairaus amžiaus. Darbas su jais — neblogas mokytojavimo krikštas aštuoniolikos metų mergaitei. Norėjosi jai geriau pas ūkininką tarnauti, negu dirbti su už save didesniais mokimais, žadančiais ją nušauti už vieną pašalintą mokinį... Be to, drėgnas pajūrio oras pakenkė sveikatai. Del to kitais metais persikėlė į Obelių mergaičių žem. ūkio mokyklą, kur dėstė bendrojo lavinimo dalykus. Čia — tiesiog rojus, palyginus su Liepojom. Apylinkės gražios, mokinės nepaprastai myli savo linksmą pilną sumanymų mokytoją. Darydavo jos daug ekskursijų, kol mokykl-

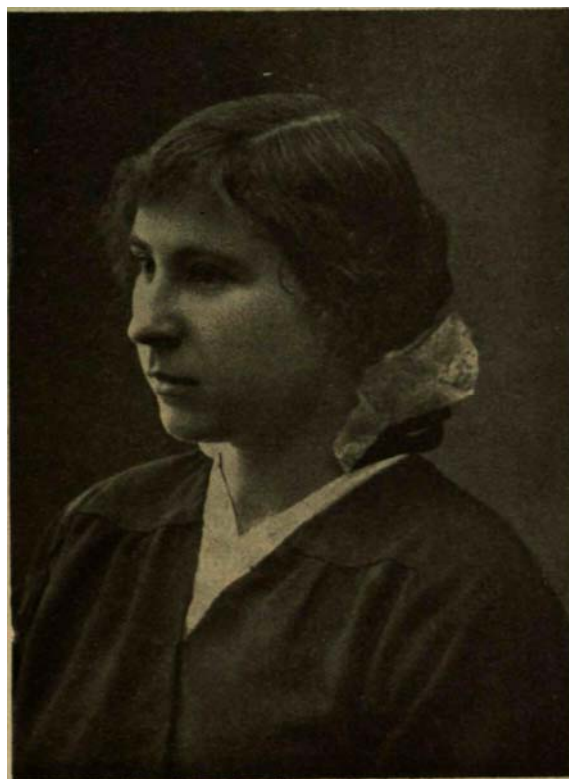
los vedėja jas uždraudė. Mat iš tų ekskursijų ir mokinės ir p. mokytoja grįždavo purvinos, susidraškiosios, susidaužiosios, bet užtai pamačiusios kalnų, ežerų ir miškų grožybes...

Susitaupiusi apie 200 rublių Magdalena pareiškė tėvams, kad ji esanti jau didelė, savarankiška ir važiuosianti į Petrapilį toliau studijuoti. Kaip čia tėvai prieštarautų tokiems drąsiems savarankiškumo žygiams. Bet Magdalena tikrai savarankiškumo pavyzdys — ji tik vienus metus įbuvo kiek reikalinga tėvų paramos. Paskui — užsidirdavo pati.

Didysis karas

Užklupo Marburge, kur lankė garsaus pedagogo Natorpo mokytojų kursų. Vargo nemaža teko. Iš pradžių teko gyventi su suparalyžuota ligone, o vėliau — su žiurkėmis ir pelėmis kažkokiame sandėlyje. Maistas — bulvės su salotomis ir arbata. Tik svetimiams konsulatams padedant pavyko aplinkiniais keliais grįžti į Petrapilį. Čia didžiausiu skanumynu pasirodė duona su cukrumi...

1915 m. baigė pedagoginius kursus ir gavo vietą „Žiburio“ mergaičių progimnazijoje, kuri tuo laiku buvo ištremta į Trakus. Užėmus vokiečiams Trakus teko vėl kraus-

M. Draugelytė — Bainsko (Sibire) merg. gimn. mokytoja.

tytis toliau. Ir taip, žemėlapi pasitiesus, teko ieškoti sau prisiglundimo vietos. Išsirinkta Tambovas. Bet Magdalena dar nerūpėjo mokytojos vardo — tam reikėjo išstarnauti šešis mėnesius valdiškoje gimnazijoje. Dėl to ji paliko Tambovą ir išvažiavo į Sibirą. Įsigijusi mokytojos vardą, grįžo vėl į Tambovą ir, karui baigiantis, kartu su gimnazija grįžo Lietuvon.

Lietuvoj

Tuo laiku tebešeimininkavo vokiečiai. Jie skyrė Magdalena Saulės Gimnazijon, o vėliau ir Saulės Seminarijon vokiečių kalbos mokytoja. Ten pat tebedirbo ir vokiečiams išsikrausčius. 1923 m. ji paskirta Šv. Širdies Mergaičių Seminarijos Direktore. Tas pareigas eina ir ligi šiol.

O. Beleckienė

M. Galdikienė—plataus masto veikėja

Minime M. Galdikienės 15 metų pirmininkavimo jubiliejų. Reta asmenybė tegali ištekti energijos taip ilgai ir tokios didžiulės organizacijos pirmininkavimo pareigas eiti. Mus katalikes tas ypatingai džiūgina, kad tą didelę asmenybę mes turime savo tarpe ir ją galime didžiuotis.

Trumpame rašinyje sunku ir neįmanoma bus pilnai nušviesti M. Galdikienės nuveiktus darbus. Ką reiškia vadovauti tokiai didžiulei ir skaitlingai organizacijai, tegali įsivaizduoti, suprasti ir įvertinti tik tas, kam teko su tuo arčiau susipažinti ar bendradarbiauti.

Minint šį jubiliejų, tenka iš keletos požiūrių pažvelgti į M. Galdikienės eitą kelią.

M. Galdikienė — pirmininkė

1919 metų L. K. Moterų Draugijos sušauktas katalikių moterų kongresas Kaune M. Galdikienę išrinko draugijos pirmininke. Kongresas nors ir buvo gausingas, tačiau nuo organizuotų skyrių dalyvavo tik 13 atstovių. Kongrese iškelta eilė svarbių ir reikšmingų Lietuvos gyvenamojo momento reikalų — k. a. nepriklausomybės atstatymo rėmimas, mūsų kariuomenės aprūpinimas drabužiais, maistu, moterų teisių sulyginimas, švietimas ir kt. Reikėjo iškeltus reikalus gyvendinti. Čia M. Galdikienė įdeda visą savo sielą, pašvenčia visas nuo tiesioginio darbo laisvas valandas. Per vienerius metus skyrių skaičius pakyla iki 39. Skyrių steigimo reikalais jai kaip tik daugiausia ir teko važinėti. Jei šiandieną paimi žemėlapi ir pažiūri į L. K. Moterų Dr-jos skyrių tinklą, tai reta vieta, kurioje nėra buvusi mūsų M. Galdikienė. Kartais tenka stebėtis, kaip jai ir išteko energijos ir sveikatos. Pati, važinėdama skyrių steigimo ir lankymo reikalais, rūpinosi pauošti ir talkininkų kadrą. Tuo tikslu jau 1919 ir 1920 m. buvo surengta visa eilė socialinio veiki-

mo kursų, suorganizuota šios sekcijos — organizacijos, spaudos, švietimo ir kt. Tas taip prisidėjo prie draugijos plėtimosi, kad jau 1921 m. steigiamos moterų apskričių tarybos, kurios rūpinasi vietos reikalais. Skyriai metai iš metų auga, veikimas plečiasi, apimdamas vis naujas veikimo sritis, išskeldamas naujų reikalų. Draugija, įvertindama M. Galdikienės atsidėjimą darbui ir pastangas, jau 1922 m. draugijos konferencijoje pakelia ją į garbės narius. Pakelia į garbės narius, tačiau neatleidžia nuo pareigos ir prašo toliau draugijai vadovauti. M. Galdikienei pirmininkaujant kas kartas tobulinama draugijos organizacinė santvarka, priimamas draugijos šūkis „Tiesa ir Meilė“, nustatoma draugijos vėliava, įvedama draugijos nariams vienodi nario bilietai.

Nemažai jai rūpesčių yra ištraukusios draugijos išlaikomos Mergaičių Žem. Žemės Ūkio Mokyklos. Perėmusi draugijos pirmininkavimą, Karmėlavos mokyklą jau rado beveikiančią. Kitoms trimis mokykloms Balbieriškyje, Rietave, Salamieskyje įkurti reikėjo išsirūpinti ūkius, gauti leidimus statyti ar atremontuoti mokyklų ūkių trobesius, įsigyti inventorių, surasti personalą ir t. t. Tais reikalais prisiėjo važinėti į mokyklų steigimo vietas, karty kartais vaikščioti į įvairias įstaigas, kol pagaliao viską sutvarkė. Daug triūso ir pastangų jai teko įdėti į mokyklų kūrimą, jų sutvarkymą. Koks buvo skaudus smūgis, kada 1926 m. prieš pat mokslo metų pradžią Žemės Ūkio Ministerija pranešė, kad draugijos laikomoms mokykloms nutraukiama pašalpa. Kiek dėl to prisinervino ir sielojosi draugijos pirmininkė. Nenorėta, kad gražiai pradėtas ūkio kultūros darbas, būtų sustabdytas. Tuo reikalu keletą karty kreiptasi į atatinamas žinybas. Tik po didelių pastangų pavyko užsitikrinti, kad pašalpos mokykloms nebus nutrauktos.

Skyriai savo veikimui patyrę kokių nors trukdymų iš administracijos pusės, tuoj rašo, prašo — darykite žygių, kad mums netrukdytų dirbti tautinio, kultūrinio, švietimo ir socialinio darbo. Pirmininkei tais reikalais kažkiek kartų teko kreiptis į atitinkamas įstaigas. Dar Seimo laikais M. Galdikienė, kaip draugijos pirmininkė ir Seimo

draugijos dirbamiems socialiniams, ūkio kultūros, sveikatos, švietimo ir kt. darbams.

M. Galdikienė pirmininkaudama visada keldavo ir kelia reikalą į organizacinį darbą įtraukti kuo daugiausia žmonių. Ji pati dėjo pastangas organizuoti studentes ateitininkes visuomeniniam veikimui.

**Magdalena Draugelytė -Galdikienė — L. K.
Moterų Draugijos pirmininkė.**

atstovė, patiekė Vidaus Reikalų Ministeriui paklausimą dėl apskričių viršininkų neteisėtų pasielgimų skyrių atžvilgiu.

M. Galdikienei pirmininkaujant draugijai teko pergyventi įvairių dienų: linksmų, malonių ir gana sunkių. Visada ji rasdavo saiką ir ištvermės. Iš pat pirmųjų pirmininkavimo dienų taip plačiai užsimojus organizuoti Lietuvos moteris, o ypač eiti į liaudį, neretai tiems darbams trūko žmonių ir lėšų. Pati M. Galdikienė neretai savo pinigais yra draugiją rėmusi, o kiek jai teko sukkti galvą, iš kur padaryti lėšų vienam ar kitam būtinam draugijos reikalui. Lėšų reikalais jai daug teko numindžioti įstaigų slenksčių, prašant subsidijų

Kad šiandieną draugija jau turi didelį tautininkų būrį, kad apima platų veikimo barą, rodo josios įvairios sekcijos, k. t. Socialinės Globos Fondas, Mergaičių Globos Sekcija, Motinos ir Vaiko Sekcija, Šeiminių Sekcija, 338 skyriai su 40.000 narių, taip pat liudija, kiek draugija išaugo. O tai ilgo ir nenuilstamo darbo vaisius. Nors prie šio darbo ir kitoms teko prisidėti, bet vis dėlto daugiausia teko tai, kuri tam darbui vadovavo. Per 15 metų juk teko sušaukti 15 konferencijų, kelis didžiulius kongresus, o kiek prisiėjo suruošti įvairių kursų, minėjimų. Visur mūsų M. Galdikienei tekdavo dalyvauti, atidaryti, sakyti kalbas, daryti pranešimus, laikyti pas-

kaitas. Viskam reikėjo laiko, turėjo pasiruošti, pagalvoti. Be vadovavimo ir organizacinio darbo nemaža jai teko atlikti ir grynai techninio darbo. Buvo laiku, kada Centre nebuvo nė vienos techninio darbo darbininkės. Čia ji pati ateidavo į raštinę dežuruoti, raštų rašyti, spausdinti, siuntinėti ir t. t. Pavarčius ankstyvesnių laikų draugijos bylas, beveik kiekvienoje rasime M. Galdikienės ranka rašytų raštų. Tvarkant draugijos reikalus, jai prisėjo padaryti apie 400 posėdžių—kiek tai gražaus laiko pašvęsta. Būdavo tokių dienų, kad ji neturėjo laisvo popiečio, laisvo sekmadienio. Jei suskaičytumėm josios rašytus raštus, aplinkraščius, atsišaukimus, tai siektų tūkstančius. Nemanysime, kad pirmininkavimo pareiga lengva ir maloni, daug kartų M. Galdikienė buvo atsakiusi ir prašėsi atleisti nuo tų pareigų, bet, kai nieks jų neimdavo, ji vėl apsikentusi jas tęsdavo toliau.

Tik didelis ištvėrimingumas, gyvas reikalų supratimas ir Dievo apvaizda galėjo suteikti jai jėgų taip ilgai ir gražiai vairuoti draugijai.

M. Galdikienė — visuomeninkė

Kalbant apie M. Galdikienės visuomeninį veikimą, netenka apsiriboti vien jos pirmininkavimu ir veikimu L. K. Moterų Draugijoje. Ji yra plataus masto visuomeninkė.

Jau, būdama pirmose gimnazijos klasėse, dalyvauja slaptuose moksleivių susirinkimuose. Įsikūrus „Žiburiui“, dirba ten ir galutinai suformuoja savo pasaulėžiūrą. Jau 1908 m. dar būdama visai jaunutė gimnazistė, padeda savo seseriai, Apolonijai Draugelytei ir kitoms susipratusioms moterims suorganizuoti Marijampolėje L. K. Moterų Dr-jos skyrių, kuris vėliau buvo išaugęs į didžiausi skyrių Lietuvoje su 1.500 narių. 1912 m. Petrapilyje studijuodama pedagoginiuose kursuose, maskviečių studentų paraginta, suorganizuoja ateitininkus ir iš pradžių jiems pirmininkauja. Bestudijuojant Petrapilyje M. Draugelytei teko prašyti muziko Sasnausko, kad ateitininkų himnui parašytų gaidas. Kai gaidos buvo parašytos, reikėjo himną atspausdinti. Muzikas Sasnauskas susirgo. M. Draugelytei pavadė ištaisyti korektūrą. Pirmą kartą jai teko toks darbas atlikti. Betaisydama himną paliko klaidą, taip ir atspausdinta. 1917 m. ištekėjo už dailininko A. Galdiko. 1918 m. vasarą grįžo į Lietuvą ir čia prasidėjo M. Galdikienės gyvas veikimas.

1920 m. ji įeina į komisiją — išstudijuoti prostitucijos problemą, kas davė pradžią L. abolicionistų draugijai.

1917 m. kongresui nutarus remti nepriklausomybės gynimą ir 1920 m. susiorganizavus Tėvynei Ginti Komitetui ir čia M. Galdikienę matome,

kaipo uolią darbininkę. Tuo reikalu L. K. Moterų Draugijos skyriaus siunčiami raginimai prie to darbo prisidėti. Draugijos Centro raštinė virto į aukų ekspedicijos kontorą, ji buvo užversta atsiųstais iš draugijos skyrių maišais prigrūstais kojiniu, pirštiniu, marškinių, rankšluosčių, paklodžių ir kt. Reikėjo viską sutvarkyti ir perduoti Tėvynei Ginti komitetui. 1922 m. M. Galdikienės suorganizuota L. K. Moterų Vyriausias Sekretorijatas, kurio tikslas jungti visas katalikių moterų organizacijas. Ji buvo Sekretoriato ir pirmoji pirmininkė. Jos sumanymu dabar prie Sekretoriato suorganizuota „Moterų Talka“, kuri buria inteligentes. 1923 m. M. Galdikienės iniciatyva buvo suorganizuota Lietuvių Valdininkų Draugija. M. Galdikienė dalyvavo ir dirbo: Pavasarinukuose (Tambove), Nukentėjusiems Nuo Karo Šelpti komitete, Moterų Globos komitete, Kat. Mokytojų Sąjungoje, Skautams Remti Draugijoje, Kūdikio Gelbėjimo Draugijoje, Draugijoje Kovai Su Tuberkuliozu, Lietuvai Pagražinti Draugijoje, K. V. C. vyriausioje valdyboje, Latvių Lietuvių Vienybės Draugijoje, Nukentėjusiems Nuo Potvynio Šiaurės Lietuviams Šelpti komitete; dabar tebedirba ir dalyvauja: aukštąjį mokslą baigusijų moterų S goje, Lietuvių Prancūzų Draugijoje, Ateitinukuose, Katalikių Organizacijų Sąjungoje, Leono XIII Fonde. M. Galdikienė yra daugelio katalikių organizacijų rėmėja nuolatinėmis aukomis, Šv. Vincento a Paulo, pavasarininkų, ateitininkų, L. K. Moterų Dr-jos ir kt.

M. Galdikienė — spaudos darbininkė

Imtis plunksnos darbo pradėjo bandymais dienyno formoje. Jau prieš Karą rašė į „Mokinių Draugą“, „Lietuvaite“. 1921 m. pradėjo dirbti „Moters“ redakcijoje. Pradžioje „Moterį“ redagavo redakcinė komisija, vėliau redagavimas atiteko vienai M. Galdikienei. Ji „Moterį“ redagavo 10 metų. Čia dirbo taip pat vien tik iš pasišventimo, be jokio atlyginimo. M. Galdikienė rūpinosi, kad ir kituose bendruose laikraščiuose būtų įvesti moterų skyriai, būtent, „Laisvėje“, „Ūkininke“, „Darbininke“, „Ryte“. Ji pati yra daug rašiusi moterims rūpimais klausimais įvairiuose laikraščiuose.

Jai pirmininkaujant L. K. Moterų Draugija išleido knygas: „Teresė Kubilinskaitė“, „Tavo kūdikis“, „Tiesos ir meilės tarnyboje“, „Ką valgome“, „Ištvirkimas ir prostitucija“.

M. Galdikienė — Seimo atstovė

Mokytojaudama Tambove buvo išstatyta kandidatė į Petrapilio Seimą. Grįžusi į Lietuvą buvo išrinkta į visus Seimus. Be bendro Seimo darbo M. Galdikienė dirbo šiose komisijose: Švietimo,

Socialės apsaugos ir bibliotekos. Švietimo komisijoje dirbo visuose Seimuose. 1925 m. M. Galdikiene buvo išrinkta Seimo Sekretoriumi, o 1926 m. Seimo II vice-pirmininku. M. Galdikienei Seime drauge su kitomis katalikėmis atstovėmis pirmiausia teko rūpintis moterų civilinių teisių sulyginimo klausimu. Laikinajai Valstybės konstitucijai deklaravus visų piliečių lygybę prieš įstatymus, civiliniame kodekse buvo likę nuostatai, kurie vyrams teikė daugiau teisių turto ir šeimos santykiuose. 1821 m. St. Seimui buvo pateiktas įstatymo projektas dėl civilinių teisių sulyginimo. Svarstant tą įst. projektą, M. Galdikienei teko jį ginti, dėl jo pasakyti kelias kalbas. Kaip žinome, išdavoje moterų civilinės teisės buvo sulygintos. Gana reikšmingą kalbą moterų teisių lygybės, socialės ir šeimos gerovės atžvilgiais M. Galdikiene yra pasakiusi 1922 m. St. Seime, svarstant Valstybės konstituciją. 1924 m. katalikių atstovių iniciatyva buvo pateikta Seimui du įstatymų projektu — viešajai dorovei saugoti ir kovai su veneros ligomis. 1925 m. Seime svarstant aukštesniųjų mokyklų įstatymo projektą, M. Galdikiene inėšė pataisas, kad berniukų ir mergaičių gimnazijos būtų steigiamos atskirai bet su lygia mokslo programa. Pataisos buvo priimtos. Dėl specialių mokyklų M. Galdikiene savo kalbose kreipė Seimo dėmesį į tai, kad mergaitėms būtų pritaikintos programos, ir visos specialios mokyklos mergaitėms būtų lygiai prieinamos, kaip bernaičiams. 1925 m. svarstant valstybės tarnautojų pensijų ir pašalpų įstatymo projektą, ji kėlė reikalą, kad gimdančioms moterims būtų duota 8 savaičių atostogos su alga, našlėms būtų duodamos pensijos ir t. t.

Kasmet, svarstant valstybės biudžetą, M. Galdikienei teko pasakyti keletą kalbų. Jos kalbos daugiausia lietė moterims rūpinimas sritis — švietimą, socialę apsaugą, prostitucijos reglamentaciją ir t. t.

1926 m. Ministerių kabinetui nutarus atleisti iš valstybės tarnybos vieną iš vedusiųjų, ir, Krikščionims Demokratams įteikus Ministeriui pirmininkui tuo reikalu interpeliaciją, M. Galdikiene ima žodį ir karštai gina moterų reikalus. Vėliau tas nutarimas negavo eigos. Dirbant Seime, M. Galdikienei yra tekę daug važinėti po provinciją su kalbomis.

1919 m. M. Galdikiene buvo išrinkta į Kauno Miesto Tarybą.

M. Galdikiene — profesijos moteris

M. Galdikiene pirmininkaudama draugijai, dirbdama visuomeninį, spaudos ir Seimo darbą visą laiką dirbo ir mokytojos darbą. Vos tik baigusi gimnaziją, 1910 m. ji gauna mokytojos vietą Liepojuje, paskui persikelia į Obelius. Norėdama pagilinti žinias pedagoginėje srityje, įstoja į Petrapičio pedagoginius kursus, paskui išvyksta į Marburgą, kur lankė garsaus pedagogo Natorpo vedamus pedagoginius kursus. Baigusi minėtus kursus, ji dirba Tambove lietuvių gimnazijoje. Grįžusi į Lietuvą dirba „Saulės“ gimnazijoje, vėliau „Saulės“ seminarijoje Kaune. Nuo 1923 m. eina Šv. Širdies kongr. Mergaičių Mokytojų Seminarijos direktorės pareigas Kaune, dėsto vokiečių kalbą. J moters profesiją M. Galdikiene žiūri kaip į būtinumą kiekvienai moteriai užsitikrinti sau pragyvenimą ir rytojų.

Prisiminus Ponios Galdikienės veikimą

Mūsų moterys ilgai tūnojo savo grįčiose ir ne visiems matomu būdu kūreno Dievo ir tėvynės meilės ugnelę. Jos, kaip tos vaidilutės, palaikė tą gyvąją žmogaus dvasios ugnelę ir labai daug prisidėjo tiesiant kelius Nepriklausomybei pasiekti.

Kai tik pradėjo rodytis Tėvynės Aušra, p. Magdalena Draugelytė jau mokyklų suoluose stoja į kūrimo darbą, kelia susipratimą jaunimo tarpe. Po Karo ji stoja moteris organizuoti. Jei nebūtų Draugelytės-Galdikienės, tai negalima būtų įsivaizduoti didžiulės Kietuvių Katalikių Moterų Organizacijos. Jei toje draugijoje ne viskas sklandžiai ėjo, tai tik dėl to, kad trūko daugiau tokių pajėgų, kaip mūsų jubiliatė.

Kiek mums teko per ištusis darbavimosi metus turėti reikalą su p. M. Galdikiene, tai galiu tvirtinti, kad ji daug yra idėjusi brangaus kultūrinio turto į mūsų krašto moteris. Jos nejudina apkalbos, kartais negalės. Jos nuotaika nuolatos giedri. Buvo laikų, kad ištusis metelius p. Galdi-

kienė važinėja į visus Lietuvos kampelius. Ji laiko paskaitas ne kam kitam, tik mūsų moterėlėms. Ji ragina jas labiau šviestis, rūpintis savo gerove, gražiai auginti vaikelius, tvarkingai elgtis šeimynose, pakilti ligi pilietinio susipratimo ir būti naudingomis kaip Bažnyčiai taip ir tėvynei. Tur būt visos Lietuvos vietelės, net ir tolimiausios jai yra žinomos, jos yra atlankytos.

Jei Kaune susirinkęs moterų būrelis tariasi, kam važiuoti į provinciją, prisidėti prie palaikymo vietinės moterų šventės, pajvairinti susirinkimą, paskaitą, tai žiūrėk, — pasibaigia nutarimu važiuoti p. Galdikienei. Ji važiuoja, neatsisako. Ji taip pat moka, kur tik yra reikalų ir kitas moteris įtraukti į kultūrinį darbą.

Dar reikia priminti, kad p. Galdikiene, būdama Seime, pasirūpina, kiek leido jos išgalės, tuo, kad moterys įgautų lygias teises ne tik šeimose, bet ir pilietines.

E. Gvildienė

Ko nori moterys*)

St. Seime Konstitucijos Kom-jos pateiktasai Konstitucijos projektas turi ne tiek deklaratyvio pobūdžio, kiek pliko, sauso įstatymo. Šiame projekte nugriebta svarbiausi valstybės gyvenimo dėsnių ir sugrupuoti j tam tikrus skyrius, bet nėra, kaip atskiruose paragrafuose, taip ir skyriuose, to reikalingo cemento, pavidale papildančių minčių, kuris duotų konstitucijai, kaip visų valstybės įstatymu šaltiniui, tinkamo pilnumo.

Man, kaip moteriai, labiausiai atjaučiama spraga, tai neganėtinai išvystymas piliečių skyriaus. Pateiktame projekte kalbama apie luomus ir titulus, kurie mūsų demokratingoje valstybėje neturi jokio pamato ir reikšmės, o užmirštama apie branduolį valstybės, apie tą celę, iš kurios išsivysto visa valstybė, t. y., šeima. Šitoki dalyką dar buvo galima neminėti laikinojo konstitucijoje, kurią St. Seimas ant greitųjų trumpam laikui priėmė. Bet dabar, valstybės pamatus amžiams dedant, aplenkta šeima ir jos reikalus— negalima.

Jau šiandien, pagyvenę valstybiniu gyvenimu vos šį trumpą laiką, matome iš tokio nepaminėjimo žalos. Mūsų valstybė ne tik kad šeimos negloboja, bet stačiai ignoruoja. Ignoravimo dvasia perimta pas mus visa tvarka. Jau ne kartą buvo skundžiamasi, kad šiandien šeimai gyventi labai sunku, jokio atsižvelgimo nematome į ją nei algų mokėjime, nei butų sutvarkyme, nei apšvietos tiekime... Ypač toks nevojimas skaudžiai atsiliepia į šeimas skaitlingas vaikais.

Taip toliau būti negali; **valstybė privalo rūpintis šeimos sociale gerove, jos sveikata ir dora.** Jeigu ji šios prievolės neatliks, tai privės tautą prie išsigimimo, tuo labiau, kad ir motinystei globa nėra užtikrinta. Šie klausimai, kaip dėl savo svarbos, taip ir dėl savo platumo yra konstitucijiniai, nes jiems išrišti nepakaks vieno kito įstatymo, bet reikalinga pakeisti visa lig šiol buvusi sistema.

Taip pat konstitucijos projekte **nėra užtekstinai konkretizuota moterų lygybės teisių,** tiesa, 9 § yra paminėta, kad visi Lietuvos piliečiai, vyrai ir moterys, yra lygūs prieš įstatymus, bet šitoki pasakymą mes matėme ir Lietuvos Valstybės laikinojo Konstitucijoje, priimtoje Lietuvos Valstybės Tarybos 1919 m. balandžio 4 dieną, taip pat ir Lietuvos Valstybės laikinojo Konstitucijoje, priimtoje St. Seimo 1920 m. birželio 7 d., ir jau turėjome progos įsitikinti, kad juomi mes lygiu teisiu neįgijome. Mat, sakoma, kad įstatymai siaurina moterų teises neaiškiai prieštarauja konstitucijai ir todėl nenustoja veikę. Tuo faktu verčiama katalikų moterų grupė Seime turėjo nešti pataisų

į įvairius Civiliniu įstatymu institutus. Toks taisymas Civiliniu Kodeksu nėra lengvas ir kad jo keliai erškėčiuoti, tai galima suprasti iš to, kad moterims pateikus jį Seimui svarstyti 1921 m. vasario m. 21 d., dar vis tebėra Seime, mat, užkliuvęs vienoj komisijoje, nors jau Seimo ir priimtas, dar vis negali pasirodyti pasauliui. Be to, dar toki pataisymai nėra geri tuo, kad dvasia įstatymų pasilieka sena, nes keliomis pataisomis negalima jos pakeisti, pav., kad ir Civilio Kodekso X t. skyriuje apie šeimą, nežiūrint į pakeitimus, vis tik jaučiasi Demostrojus, nes vienas asmuo preferuojamas kitam. Mums, kuriant savo valstybę, reikia atsikratyti senų, atgyvenusių liekanų ir iškelti naujus principus; šiuo atveju tai, kad **šeima turi remtis teisių lygybe abiejų lyčių.** Šis dėsniš duos pamatą naujam šeimynos sutvarkymui, ant kurio išsivystys žmoniškumas, o ne vergavimas vieno kitam. Lygybės principą mes geriausia įgyvendinsim, jeigu jį ir ekonominiu žvilgsniu paremsim. Reikia ne tik akcentuoti, kad **už lygų darbą, nežiūrint lyties, turi būti ir lygus atlyginimas,** bet ir deklaruoti, kad **moters namų ruoša ir vaikų auklėjimas lygiai tiek sveria šeimos palaikyme, kaip ir vyro uždarbis.** Šio principo jau prisilaiko Skandinavijos šalys ir mes matom jose didelės kultūros. Ir suprantama, jeigu koks darbas nebus vertinamas, bet niekais laikomas, tai jis nebus rimtai ir gerai atliekamas, pažangos jame nebus, o nuo to nukentės visa valstybė.

Konstitucijos projekte nėra nieko pasakyta apie **našlaičių, ligonių ir kitų... valstybės paramą ir globą. Nėra garantuota jaunuomenės apsaugojimas nuo išnaudojimo ir moralės, dvasios ir fizinės nepriežiūros.** Jaunimas—mūsų ateitis. Juo nesusirūpinus valstybė negali tikėtis turėti gerų piliečių. Ji turi apsaugot galimybę kiekvienam piliečiui, kad išvysčius kuo tobuliausia savo individualumą ir kartu nenustojus būti geru nariu ir socialio gyvenimo.

Aš taip pat manyčiau, kad konstitucijoje būtų vieta visiems amžiams pabrėžti, kad **„baltos vergės" kasta naikinama.** Tai būtų svarbiau, negu kad panaikinimas „cackių" pavidale orderiu ar titulu. Prostitucijos reglamentacijos panaikinimas kaip tik verstų daugiau susirūpinti pačius piliečius, savivaldybes ir pagalias valstybę doros reikalais, apie ką dabar visi pamiršo. Iš to mes turėsime daug daugiau naudos, negu kad dabartinis valdžios administratyvis prostitucijos „globojimas". Tik teisingais ir dorais pamatais grįsdami savo valstybę, galime tikėtis gerai gyvuoti.

*) M. Draugelytės Galdikienės kalba svarstant L. V. Konstitucijos projektą Steigiamajame Seime 1922 m. vasario mėn.

Dvi kelionės

(Iš mano lankymosi skyriuose).

Kartą 1923 m. pakvietė mane atsilankyti į Nemunaičio skyrių. Iš Kauno į Nemunaitį reikia važiuoti per Alytų. Tais laikais traukinys ten nuėdavo vidurnaktyje ir likdavo užmiesty tolokai nuo miesto. Baladotis nepažįstamose vietose naktį mane nelabai viliojo ir aš, nepamenu kokio šposininko federanto patariama, pasirinkau kelionę garlaiviu, nes, sakė, garlaivis ten nueisias ryte. Tuo metu kursavo į Alytų prekinis garlaivis „Darbininkas“. Ryte atėjau į Kauno prieplauką ir paprašiau garlaivio kapitoną mane paimti. Kiek nustebęs tuo mano noru, jis sutiko mane nuvežti, tik pastebėjo, kad ilgai teksią važiuoti, nes kelias dėl akmenuoto dugno esąs pavojingas. Matyt neblogai jis šią Nemuno vagą pažino, nes, rodos, kitais metais jo garlaivis sudužo kaž kur ties Prienais.

Bet mane Nemuno kelionės pavojai mažai jaudino, nes Didžiojo Karo pradžioj jau buvau gavus kelionės garlaiviu į „krikštą“,—teko vykti iš Švedijos į Suomiją. Tada, sėdant į laivą, buvome įspėti, kad siaučiančios audros gali būt paplautos minos (povandeninės bombos, susprogdinančios laivus) ir mes galime kiekvienu akimirksniu išlėkti į dausas. Todėl dabar mūsų seno Nemunėlio akmens pasirodė man tikrais broliais.

Ilgai ėmęs krovinius pagaliau garlaivys pajudėjo. Sunkiai pūkštuodamas priešinosi Nemuno srovei. Čia žalias tiltas, Šančiai, Panemunė su savo miškais, Pažaislio bokštai, Rumšiškės. Garlaivys rimtu žingsniu eina. Gerumėlis Gali lig valiai gėrėtis šių vietų žavėtiniais krantais. Grovių gamtą visuomet labai mėgau, ir dabar godžiai stebėjau nuo laivo antlubio vaizdą po vaizdo.

Po pietų privažiavome Prienus ir — kadan gi čia vėl ėmė krovinius, — aš turėjau laiko atlankyti Moterų Dr-jos veikėją p. Norikevičienę. Žinodama ją turint smulkios šeimos, nusipirkau saldainių ir nuėjau jos ieškoti. Vargais, negalais suradus, ilgai negalėjau viešėti, reikėjo grįžti į garlaivį. Ji, belydint mane į garlaivį, pasakojosi, kaip ją graži Prienų apylinkės gamta verste verčia eiliuoti. Tik vargšė neturėjo nė laiko, nė tinkamo pasirėngimo. Kiek ją paraminus, paprašiau atsiųsti į „Moterį“ savo kurinių ir atsisveikinau. Betemstant akmenų baimė privertė mūsų garlaivį sustoti. Geraširdis kapitonas pastebėjęs, kad mano akys pasidarė it vikšru perpiautos, davė atskirą garlaivio kampilį, kur aš ant suolo karališkai išsimiegojau. Anksti rytą mane pažadino ge-

gutės. Plaukėme tarp Dzūkijos gražių miškų. Jaučiausi it būčiau pasakos šaly. Krantai vingiuoti, apžėlę medžiais ir krūmais, kur-ne-kur plūduriavo luoteliai, sieliai...

Artinantis į Alytų pradėjo įlipti daugiau keleivių. Atsirado būrys kareivių, kažkoks ateistas (netikįs Dievą) agitatorius iš Nemaniūnų, kuris vis nervinosi Įgulos bažnyčios taisomu stogu. Dideliam kalbos įkarštyje kaž kuriam kareiviui išsprūdo maskoliškas keiksmas; jis buvo savo draugu tuojaus smarkiai sugėdintas. Man pasidarė labai malonu, kad lietuviai kareiviai taip skiriasi nuo rusų nepraustaburnių kareivių, kurių blevyzgojimų man, dar gimnaziste esant ir vaikščiojant Marijampolės Degučiuose, tekdavo nemaža girdėti.

Alytų pasiekėme pavėluotai, jau po pamaldų. O iš ten dar reikėjo vykti arkliais. Kelias iš Alytaus į Nemunaitį irgi labai poetingas. Bet jau gėrėtis buvo sunku, nes buvau susirūpinus, kad visi bus išsiskirstę namo ir aš veltui būsiu sukeiliavusi šį kelią. Labai nustebau, radus moteris dar belaukiančias. Džiaugsmingai jos mane pasveikino ir labai gyvai domėjosi mano pranešimu apie Draugijos tikslus, uždavinius ir besiantinančius Seimo rinkimus. Po mano prakalbos pasipylė paklausimai. Aš pastebėjau, kad į mane kreipdamosi beveik nedzūkavo. Kaip šokia tokia kalbininkė, mėgdama tarnių muzikalumą, paprasčiau pakalbėti dzūkiškai. Bet jos pasiūpausios vis delto mano prašymo neišklausė. Malonus jų klebonas kun. Baltuška paskiau aiškino, kad jos drovėjosi savaip kalbėti. Šį susirinkimą pajavairino įsibrovęs kažkoks agitatorius, grąsindamas, jeigu moterys nebalsuosią už socialistus, tai reikėsią joms atimti teises ir grąžinti į virtuvę. Bet sugėdintas, nesulaukęs pabaigos, apleido kovos lauką.

Dzūkiškas nuoširdumas ir jų krašto graži gamta mane tiek sužavėjo, kad, po Nemunaičio kapus bevaikščiodama, užsimaniau likti gyventi ir mirti ten.

Tas Nemuno smilčių krantas, rodės, labai jauki vieta amžinam poilsiui.

* * *

Nemunaičio kelionė buvo atlikta senovės susisieikimo priemone — vandeniū. Ta kelionė paprasta, bet pasakiškai graži. Ji visiškai priešinga mano moderniajai kelionei į Sasnavą, kuri baigėsi ne taip idiliškai kaip anoji.

1930 metais Sasnavos Kat. Mot. Dr-jos skyriui švenčiant savo 10 metų veikimo sukaktuvių šventę,

nuvykau jį pasveikinti. Vežė mane p. Kučinskas (mano seserėnas) savo automobiliu. Mane lydėjo mano sesuo Onutė, kuri sužinojus, kad aš vyksiu į Sasnavą, nenorėjo atsilikti, nes iš mažų dienų labai gerbė ir mylėjo Sasnavos prabaštėlį. Ir kas Suvalkijoje nežino malonaus, vaišingo kan. Čėsnos. Nuvažiavome greit. Geriausia nuotaika praėjo iškilingas posėdis ir vaišės, surengtos klebonijoje. Mat sasnavietės yra daug nusipelnusios parapija), nes uoliai remia naujos bažnyčios statybą. Buvo pasakyta daug gražių kalbų, o dar daugiau dainuota. Ypatingai buvo įdomu išgirsti senoviškas dainas iš 70 metų senutės. Beviešint atėjo vakaras. Laikas namo. Atsisveikinę išėjome į kiemą prie savo automobilio. MŪSŲ gerbiamas šoferis pastebėjo, kad automobilio šviesos nevisai gerai veikia. Tai išgirdęs kun. klebonas ir jo seserietė p-lė O. Žmuidzinaitė kvietė pasilikti nakvoti. Bet aš nesuprasdama kiek būtina automobiliui šviesa, pasakiau, kad esant taip netoli Kauno gėda varginti kitus. Išvažiavom. Automobilio šviesa vis ėjo mažyn ir mažyn. O lyg tyčia tą naktį buvo tirštas rūkas, kurį ir gero automobilio šviesa nelabai pramušė. Važiuoti buvo neįmanoma, nes Marijampolės — Kauno plentas labai važinėjamas. Mes nuolat susitikdavom automobilius. MŪSŲ mašinos šviesos visiškai nublanko, bijodamos, kad ant mūsų kas nors neužlėktų, stengėmės važiuoti plento kraštu. Bet atsirado naujas pavojus, tai šoniniai plento akmenys. Pradėjome į juos atsimušti. Kelis kartus gavome lipti iš automobilio ir jį nukelti nuo akmenų. P. Kučinskas tai atlikdavo su nepaprastu kantrumu.

Man išmėtinėjo sąžinė. Greitai atėjo ir bausmė Vargais negalais pravažiavom Garliavą. Šviesos visiškai užgeso. Sustojom ir laukiam pagalbos. Pravažiavo kažkokia išilinksminusi kompanija nesustodama. Pasiryžom paskui jų automobilį važiuoti, tikėdamos, kad jų šviesą matydami tiesiog nuvažiuosime. Jie pradėjo važiuoti greičiau ir mes paspaudėm. Tik staiga baisus trenksmas ir aš kaip sviedinys nulėkiau nuo sėdynės. Automobilis sustojo. Atsipeikėję žiūrime, kas įvyko. Pasirodo, mes visu smarkumu atsimušėme į stovinčias pakraščiais plento geležines statines. P. Kučinskas, kaip tikras džentelmenas, susirūpinęs pradėjo klausinėti ar labai nukentėjau. Tik nuraminus, kad trupučiuką susižeidžiau, jis ėmė trūsti apie automobilį. Mašina buvo taip sugadinta, kad be kitų pagalbos nebuvo galima toliau vykti. Aš pasileidau eiti į „Maistą“, šauktis Kauno pagalbos. Buvo jau apie 12 v. nakties. Neįmanoma. Susitikdavau įkaušusių. Bet laimingai priėjus „Maistą“, man pavyko telefonu iššaukti „taksi“. Įsėdus į „taksi“ važiavom ieškoti paliktųjų. Rūkas mus paklaidino, mes įsukom į kokią tai šalutinį kelią. Kada suradome plentą, jame jau nieko nebuvo. Kol mes klaidžiojom, jie buvo susistabdę pravažiuojantį Dr. Karvelio automobilį, kuris juos ir patraukė į Kauną. Musiškiečiai manė susitiksią mane kur nors pakelėj. Neradę pamane esant jau namie. Parvažiavus ir radus namus bemiegančius, sesuo Onutė pradėjo šaukti: „Kur Magdutė? Aduk, kur Magdutė?“ Namai jau buvo subruzdę, kada aš pagaliau sugrįžau ir sutrukščiau besirengiančią vykti ekspediciją mane ieškoti

Mokinė

Asilas lentoje

Vokiečių kalba — biauriausias dalykas, kurį reikia mokytis mums, seminaristėms. Visa laimė, kad vokiečių k. mokytoja — p. Galdikienė — visada kantri, linksmos giedrios nuotaikos... Jūs sėdite, kaip „pamuliavotos“—kartais sako ji mums, jei mes jau per daug rimtai elgiamės. Ji norėtu, kad mes visada būtume linksmos — net dvejetukus sutiktume besijuokdamos. Dažniausia ir nesusipratimai, kurių vis delto pasitaikydavo, baigiasi linksmu pasijuokimu.

Kartą į pamoką p. Galdikienė ateina kiek išvargusi. Greičiausia vėlai grįžo iš kokio nors Lietuvos kampelio, neišmiegojo ir dabar — mažytis nekantrumo šešėlis jos akyse. O mes, lyg tyčia, tą dieną pamoką nemokam. Susierzinusi mokytoja pasako kažką panašų į tai, kad mūsų išmintis nedaug tepranešanti ilgausio... Mes įsižeidėme. Kaip gali mus vadinti asilais. To aiškiai nepasakė, bet dasiprotėti galima... Nusprendėm atkeršinti.

Rytojaus dieną atėjusi į pamoką p. Galdikienė rado lentoje nupaišytą asilą ir pasipūtusias mokinės, laikančias prieš save sąsiuvinius irgi su nupaišytais asilais. Mokytoja kiek šyptelėjo ir paraudo, bet nieko nesakydama užrašo dienyną ir pradėjo mus klausinėti vokiečių k. gramatikos — tų taisyklių, kurių paprastai neklausdavo ir kurių mes nežinojome. Paklausė vienos, antros, trečios. Nei viena nežino. Ir taip sustatė visą klasę... „Na dabar tai bus — galvojame — arba visas po pamokų paliks ir lieps mokytis, arba dvejetukus gausim“. O ji dar valandėlę į mus pažiūrėjo, šyptelėjo ir sako:

— Ak, suprantu: jūs norite įrodyti, kad lentoj nupaišėt savo atvaizdą...

Ir vienu momentu trūko mūsų kantrybė: visos ėmėm juoktis ligi ašarų,—nesusipratimas tuo juoku ir baigėsi.

Jubiliatės artimųjų tarpe

Tur būt, nėra Lietuvoj nė vienos kiek daugiau susipratusios moters, kuri nežinotu ar nebūtų girdėjusi apie garbingąją L. K. M. Dr-jos Jubiliatę Ponia M. Draugelytę-Galdikiene, kuriai šiemet sukanka 15-ka metų, kai ji nepailstamai, energingai ir sėkmingai vadovauja savo numylėtai L. K. M. Dr-jai. Be to, šiemet sueina 30 metų, kai garbingoji Jubiliatė išėjo į plačiuosius visuomeninio veikimo dirvonus dirbti sunkų, nedėkingą, bet labai garbingą visuomeninį darbą. Ir dar ne viskas! Jau 23 metai, kai garbingoji Jubiliatė dirba pedagoginį — auklėjimo darbą, skleisdama savo auklėtinių (mergaičių) tarpe tuos idealus, kuriais ji pati kasdieną mintą ir kvėpuoja.

Taigi šiam gražiam trigubam jubiliejui paminėti L. K. M. Dr-jos Centro V-bos iniciatyva specialaus komiteto rūpesčiu š. m. vasario 24 d. 13 v. Kaune, p. Labanauskienės valgyklos patalpose, buvo suruošta garbingai Jubilatei pagerbti vakarienė.

Į šią jaukią sukaktuvių vakarienę susirinko virš 80 asmenų — garbingosios Jubiliatės draugių, prietelių, artimųjų, bendradarbių ir šiaip visuomeninio veikimo, ypač moteriškojo veikimo šulų.

Vakarienės dalyviai savo nuoširdžiose kalbose — sveikinimuose prisiminė garbingosios Jubiliatės nuveiktuosius darbus Seime, mokykloj ir jos energingą veiklą moterų tarpe, kartu linkėdami garbingai Jubilatei ir toliau šviesti, kelti, skaidrinti ir sąmoninti moterų pasaulį tuo savo palaimingu darbu, įnešant į Bažnyčios ir Tėvynės lobyną didelę, svarią ir vertingą dalį.

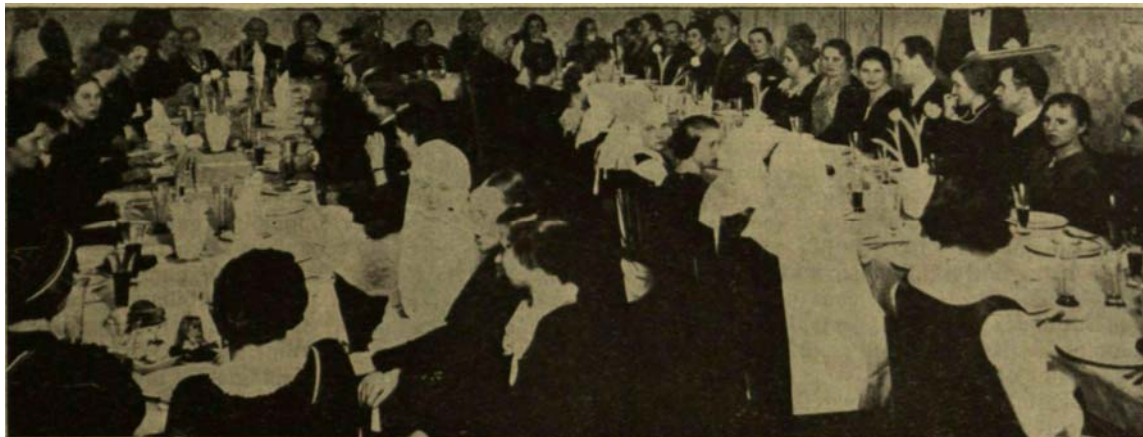
Pirmoji sveikina garbingąją Jubiliatę Jubilėjaus komiteto Pirmininkė p. Pikčilingienė. Savo gražioj, nuoširdžioj kalboj p. Pikčilingienė prisimena tuos laikus, kad ji perdavė Kat. Mot. Dr-jos vadovavimą į Jubiliatės rankas tik iš 17-kos skyrių. Dabar gi tie 17-ka skyrių išaugo į 338 sk. su 40.000 narių. Centro V-bos ir Centro Komitetų

vardu, kaip simbolišką dėkingumo ženklą įteikia gražų medžio drožinį "Vargo mokykla".

Kun. Dr. St. Ūsoris perduoda sveikinimą ir laiminimą J. E. Kauno Arkivyskupo vardu ir sveikina pats savo vardu, kaip bendradarbę katalikiškoj akcijoje. Dr. L. Bistras maloniai prisimena darbus seime. Prof. B. Kuraitis — At-kų Fed. Vyr. V-bos vardu. P-ia M. Sideravičienė — Katalikių organizacijų S-gos vardu. Dr. Kalvaitytė-Kaiveliene — L. Aboliucjonistų ir Aukštąjį Mokslą Baigusių Moterų S-gos vardu. Dr. Pr. Dielininkaitis — stud. at-kų ir Krikšč. Darbininkų S-gų vardu. P-ia Lozoraitienė — L. Moterų Tarybos vardu. Dr. Steponaitienė — Karininkų Šeimų Moterų Dr-jos

ir asmeniškai, kaip mokyklos draugė, vardu. Dr. J. Leimonas — L. K. J. „Pavasario“ Fed. vardu. P-ia Biržiškienė — V. V. S. Moterų Sekcijos vardu. Prof. Tumėnas — asmens vardu, kaip didelio mašto ir reikšmės veikėją. P-ia A. Gabaliauskienė — Šiaulių K. M. Dr-jos Rajono ir Amerikos L. R. K. Moterų S-gos Vardu. P-lė El. Balčiūnaitė — „Pavasario“ Merg. S-gos vardu įteikia adresą. P-ia Juodišienė — prel. P. Januševičiaus vardu būti ir toliau ta evangelišką moterimi, kuri šviečia pavyzdžiu visoms lietuvioms. Agr. Valatka — Blaivybės Dr-jos C. V-bos vardu. Kun. Stankevičius — Angelaičių vardu. Dr. Nekvedavičius — L. Katalikų S-gos vardu. P-ia Skrupskelienė — At-kų Sendraugių S-gos vardu. P-lė O. Vaitonytė — Kauno Rajono Kat. Mot. vardu įteikia adresą.

Sveikina ir dovanas įteikia p. Vinikaitienė — Karmelitų skyriaus vardu — didelį gėlių krepšį, p. Budriūnienė — Balbieriškio Ūkio M-los vardu — rankų darbo staltiesę. Prisikėlimo parap. skyrius — adresą ir kilimą. Šančių skyrius labai gražų kavinuką su vertingais priedais. Žaliakalnio sk. — gražią palmę. Kauno Pilies sk. — adresą. Vilkaviškio regijonas — adresą ir juostų takelį. Kupiškio sk. — charakteringą dovaną — nuometą, Naujamiesčio — staltiesę, Dusetų —

p. M. Galdikienei pagerbti vakarienė.

P. M. Galdikienė artimesniųjų bendradarbių tarpe.

rankšluosti, Pilviškių — takelį, Smilgių — staltiesę ir kiti asmenys, skyriai, rajonai atsuntė dovanas bei adresus, kuriuos suminėti vietos netektų.

Raštu sveikinančių pavardes sumini p-lė A. Sereikytė. Sveikinių telegramų gauta 31, adresų — 18, sveikinimo laiškų — 150. Jų tarpe sveikino Ekscelencija Vyskupas Reinys, Moterų, Seklyčios V-ba, Sv. Zitos Dr-ja, Lietuvaičių Švietimo Dr-ja, „Naujosios Vaidilutės“ redakcija ir administracija, at-kių korporacijos ir visa eilė k.

Minėjimo arbatėlės dalyvių nuotaiką gražiai palinksmo ir pajvairino daina solistai: p-lė Pr. Kaupelytė, p. Santvaras ir pianistas p. K. Kaveckas.

Arbatėlės nuotaika buvo nepaprastai jauki, gyva, entuzijastiška. Dainos, ovacijos, linkėjimai ilgiausių ir geriausių metų garbingajai Jubiliatei privertė ir ją pačią prabilti į susirinkusiuosius. Savo kalboj garbingoji Jubiliatė padėkojo visiems už išreikštą jos „mažutės“ asmeny L. K. M. Dr-jai pagarbą, žadėdama ir toliau aukoti save Lietuvos motery labui.

Sukaktuvių rengimo komiteto pirm-kė p. Pikčilingienė, dėkodama visiems nuoširdžiai prisidėjusiems prie šio paminėjimo ir pagerbusiems savo atsilankymu garbingąją Jubiliatę, kviečia visus dalyvius įamžinti savo minėjime dalyvavimą bendroj nuotraukoj.

Esybė

Dviejų epochų jungėja

Lietuvos moterys katalikės jau prieš Didįjį Karą suprato reikalą burtis — organizuotis ir tuo būdu viešai prabilti visais joms rūpimais reikalais. Ir tik spėjus švystelti pirmam laisvės spinduliui, jos savo svajones įvykdo.

Užėjęs Didysis Karas išblaško ir motery veikimą. Po jo reikia iš naujo kurtis.

Iš senesniųjų veikėjų nedaug kas stoja prie motery veikimo vairo, nes jų gal jau ir nebeliko, o kurios yra, jau nebetekusios jėgų šiam naujam darbui, o tuo labiau, kad pokarinei moteriai tenka susiorientuoti visai naujoj būklėj.

Tokiu tai momentu išskyla, tiesa, jaunutė, bet darbšti, gabi, pasišventus idėjai, tinkamiausia motery Vadė — Ponia Galdikienė.

Nors ji vadovaus naujųjų laikų moterims, tačiau puikiai suprasedama praeities laikotarpio mūsų kilniųjų motinų — pedagogių vertę, sugeba tai pabrėžti ir kelti aikštėn per meną, spaudą ir t. p., kad jaunoji karta pamiltų savo krašto praeities turtinguosius lobynus, kuriais net svetimšaliai gėrėsi. Čia ir yra vienas didžiųjų garbingosios Jubiliatės nuopelnų, kad Ji taip sumaniai ir sėkmingai riša du visai skirtingu laikotarpiu: praeitį su dabartimi.

Pokarinis gyvenimas pareikalavo visai naujų veikimo rėmų. Mūsų moterys buvo pratusios daug dirbti ir kentėti, bet tik tykiam, uždaram šeimoms gyvenime, tad reikėjo „perorganizuoti“ net jų

galvosena, padrašinti prie iniciatyvos ir veiklos naujose formose.

Toliau ėjo teisių išgavimas. Nenuilstamai kovodamos su įvairiomis kliūtimis, moterys išgauna balsavimo teisę, išrenkamos seimo atstovėmis ir visose profesijose užima tinkamas vietas.

Seime motery grupės vadu tenka būti Poniai Galdikienei, kur Ji visomis jėgomis kovoja už motery būvio pagerinimą ir daug toj srityj laimi.

Dabar seka motery veiklos trečias etapas. Šalia profesinio darbo, moteris turi rasti laiko ir priemonių religiniam gyvenimui, savęs tobulinimui, auklėjimui, labdarybei. Atsižvelgus į moters nuovargį, besitaikant prie nuolat kintančių gyvenimo formų, atrodo, kad jau daugiau iš jų reikalauti negalima, nes nebeįmanoma pakelti. Tačiau motery Vadė dar nori daugiau ir drąsiai kviečiasi talkon socialiniam darbui. Jos balsas nelieka tyruose, nes ši idėja jau gerokai paplitusi.

Ne šio rašinio uždavinys teikti spaudai smulkiu žinių iš Ponia Galdikienės nudirbtų darbu. Aš tenorėjau trumpai priminti Jubiliatės garbingą veiklą — nepaprastą sugebėjimą jungti meilės ryšiais senovę su dabartimi.

Nors jau 15 metų džiaugiamės mūsų Gerbiamosios Jubiliatės darbuote, pasišventimu, tačiau manome, kad Ji savo užsimojimams dar ribų nestato, tad mes tikimės dar ilgai veikti Jos vadovaujamos.

Mylimoji mūsų Pirmininke,

Turime didelės garbės ir džiaugsmo sveikinti Tamstą 15 metų mūsų Draugijos pirmininkavimo proga.

Neatsižvelgdama į visus sunkumus, Tamsta nuo 1919 m. iki šios dienos 15 metų garbingai vadovavai L. K. Moterų Draugijai ir per ją aukavai savo jėgas Katalikų Bažnyčios ir Lietuvių Tautos gerovei.

Ir toliau Aukščiausias savo palaimos spinduliais tenušviečia Tamstos gyvenimo kelią — to linki 40.000 lietuvių moterų širdžių — L. K. Moterų Draugijos nariai.

*L. K. Moterų Draugijos Centro Valdyba,
Centro Komitetai, „Moters“ Redakcija ir Administracija.*

...Sukaktuvių dieną išklausysime šv. mišias, prašydamos Dievo palaimos tolesniam mūsų Pirmininkės vadovavimui.

Smilgių skyrius.

...Savo maldomis pasižadame remti Tamstą tame sunkiame ir atsakingame darbe. —

Viešintų skyrius.

Gyvuok dar ilgus metus, Garbingoji Jubiliate, šviesk ir toliau savo protu, gaivink savo širdimi ir vesk savo valia mūsų garbingą organizaciją tolimesnio klestėjimo keliais! —

Lazdijų skyrius.

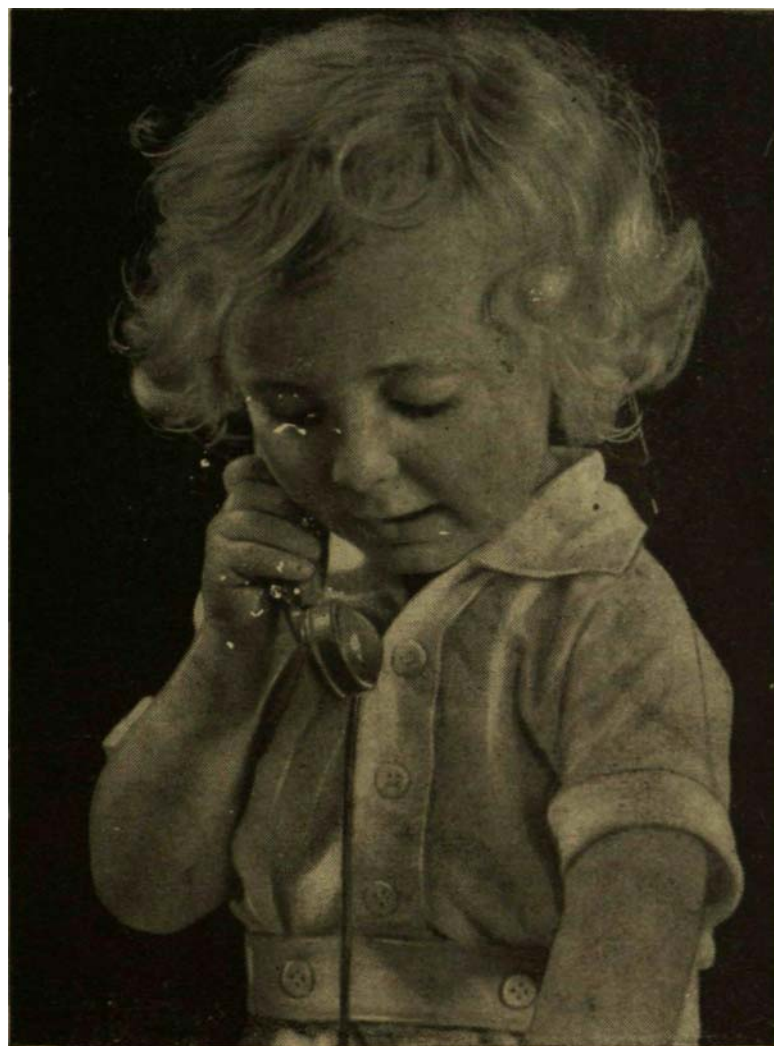
...Linkim, kad Aukščiausias ir toliau Jums šviestų kelią, kuriais mus vedat, kad mes semtume stiprybės ir toliau iš Jūsų motiniško rūpestingumo, uolumo. Lai Aukščiausias Jums už visa atlygins. —

Prienujų Rajono Valdyba.

...Didžiuojamės, kad Tau Šunskuos teko praleisti savo jaunas dienas. Nauju pasiryžimu Tavo pavyzdžiu skatinamos insimės organizacinio darbo.

Šunskų skyrius.

Panašiai nuoširdūs sveikinimai ir kitų skvrių bei rajonų, tik, deja, visų jų sutalpinti neturime galimybės. (Red.).

**Linkiu, kad Tamsta išbūtumei
pirmininke tol, kol aš galėsiu
Tamstą pavaduoti...**

ŠEIMININKĖMS

Ką mėgsta mūsų Pirmininkė

Prisipažinsiu nuoširdžiai—esu nežmoniškai smalsi. Dabar, kai mūsų Pirmininkė švenčia savo garbingąjį jubiliejų, man parūpo sužinoti apie ją daugiau, negu kad laikraščiai rašo. Pasiremdama tuo, kad ir aš esu kilusi iš Suvalkijos, užėjau pas p. M. Galdikiene ir iš jos sesutės Petronėlės išsiklausinėjau, ką mūsų p. Pirmininkė mėgsta valgyti; be to, išsiklausinėjau ir dviejų pietų patiekalus bei kaip juos pagaminti.

Suvalkijos dedienė.

Kaip žemaičiai šiupinį, taip suvalkiečiai turi savo mėgstamus valgius, pav., skaniai išvirtus kopūstus su taukine, prie kurių reikia būtinai šuntintų bulvių, barščius su rūkytu skilandžiu ir su troškintoms bulvėms; arba vėl šavotiškus bulviabarščius, šaltibarščius ir pan. Šiuos tikrai lietuviškus ir kaimiškus valgius sesutė (p. M. Galdikiene. Red.) labai mėgsta ir pasivaišina jais nuvažiavus į sodžių pas tetukę Pilviškiuose.

Skaniais sriubas ar buljonus verdant reikalinga mėsa, o tai ir visa bėda, nes sesutė mėsos nelabai temėgsta; dar avienos ar kiaulienos šonkaulį su krienu padažu mielai sudoroja, bet jau veršieną ar jautieną valgo tik iš bėdos, kadangi kiti šeimos nariai nelabai tenorim nusileisti, nes mums tuomet ne pietūs kai nėra kepsnio ar kokio „falšyvo zuikio“. Iš paukščių jai patinka kepta antis ar žąsis su obuoliais ar rūgščiais tušintais kopūstais; mėgsta taip pat ir juką išvirtą su vaisiais.

Aplamai imant, sesutė vistiek linkusi prie visokių daržovių, vaisių ir pieniškų valgių. Tiesa, geru apetitu valgo ir vinigretą su silke ar žuvim. Bet jau tikras „balius“ tai tada, kai išverdam bulvinių kukulių su pienu, iškepam kugelio, bulvinių dešrų ar blynų! Taip pat vieną iš pirmųjų vietų jos valgiuose užima skanus raugintas pienas su troškintoms bulvėms.

Trečios duoties mėgstami valgiai tai vaisiai, žali ar kepti obuoliai, kompotas, džiovintu obuolių musas ir pan.

Silkės su pomidorais

Išmirkyti gerai silkes, išvalyti, nulupti ir išėmus kaulus supjaustyti dirželiais, arba suvynioti „rolmopsais“, ar sudėti silkes eilėmis, arba vėl iš keliu silkių galima sudėti vieną didelę ir užpilti padažu.

Padažas. Dešimčiai silkių imame kokią 10 vidutinio didumo svogūnų, supiaustome ritinėliais ir patušiname pusvalandį alyvoje arba aliejuje. Paskum ten įdedame pora šaukštų pomidorinės košės (galima ir šviežių pomidorų apie pusę kg. iššutinti, pertrinti ir vartoti vietoj košės). Įdėti truputį maltų pipirų, druskos pagal skonį ir keletą lašų uksuso. Sudėjus viską pavirinti 10 min. ir atšaldžius užpilti silkes.

Vinigretas

Išvirti kokius 5 burokėlius ir supiaustyti keturkampiais gabalėliais, taip pat bulves ir agurkus nulupus ir sėklas išėmus. Trumpai sakant—deda-

ma įvairios daržovės, pupelės, vėžių kakliukai, įvairi žuvis, gali būti koki 3 kietai virti kiaušiniai. Į gerą vinigretą nededama daug silkių — kokios dvi gerai išmirkytos ir smulkiai supiaustytos. ŽUVŲ (virtų) galima daug dėti, pav., pusę žuvų ir kitą pusę daržovių. Visą paruošti ir įdėti dar rūgščios grietinės. Sumaišius viską sudėti į tam tikrą lėkštę („valatnyką“) ir papuošti žalumynais arba padaryti iš bulvės ir burokėlio pora grybelių — raudonviršių ar musmirių.

Mažrusiški barščiai

Pusę kilogramo riebios mėsos, jautienos prie šonkauliuko, užpilti 4 1/2 litro vandens. Įdėti po 5 grūdėlius pipirų abiejų rūšių 2 lapelius ir nekeptų daržovių ir virti pora val. Paskui perkošus į tą buljoną sudėti ant burokinės tarkos sutarkuotus 6 burokėlius, 6 morkas, 1 petrušką, 1 pastarnoką, pusę saliero, 1 porą, dar įdėti išmirkytų pupelių ir virti kol daržovės pasidarys beveik minkštos. Tada supiaustyti keturkampiais šmoteliais pusę galvos saldžių kopūstų, dar kiek vėliau nuluptas 5 bulves įdėti, 2 šaukštu pomidorinės košės. Prie tų barštelių duodama rūgščios grietinės ir grikių košės.

Kmynų sriuba

Įvairių daržovių, prieskonių, 100 gr. kmynų, 2 stiklinės rūgščios grietinės, šaukštas miltų, 3 tryniai. Užkaisti vandenį su įvairiomis daržovėmis ir prieskoniais, įdėti kmynus ir virti kol bus minkštos daržovės. Paskui daržovės pertrinti, buljoną perkošti per sietelį, kad neliktų kmynų. Grietinę su šaukštu miltų išplakus, supilti sriubon ir užvirinti. Paskui išplakti trynius įdėjus truputį druskos, juos supylus sriubon pakaitinti (Neužvirinti, nes tryniai susitrauks). Prie šios sriubos duodama baltos duonos riekelės apkepintos svieste ir apibarstytos tarkuotu šveicarišku sūriu; galima ir su paprastu džiovintu tarkuotu sūriu apibarstyti.

Buljonas su spurgomis

Paimti kiek daugiau kaip pusę kilogramo (600 gr.) mėsos su kaulais ir nuplovus užkaisti. Pradėjus virti reikia graibyti putas kol jos išnyksta. Tuomet sudėti pakepintas daržoves: morkas, svogūnus, petruškas ir virinti ant mažos ugnies 3 val. Išvirus perkošti per sietelį, sudėti gražiai supjaustytas morkas, užbarstyti žalioms petruškoms, kra-pais ar salierų lapeliais.

Spurgos. 1 stiklinė pieno, 15 gr. mielių, 4 tryniai, 100 gr. sviesto, miltų kiek reikia. Ištrinti mieles įdėjus arbatinį šaukštuką cukraus ir praskiesti jas šiltu pienu. Į dėti dalį miltų ir užmaišius pastatyti, kad pakiltų. Pakilus sudėti trynius išplaktus su druska; išplakti gerai tešlą su tryniais ir minkyti dedant miltų. Ištarpytas sviestas dedamas pusiau minkymo. Užminkius vėl pastatyti, kad pakiltų. Iškilus daryti spurgas su mėsa ir vėl padėti, kad pakiltų.

Vyriausia Redaktorė **B. Repčytė-Starkienė** -:- -:- -:- -:- -:- Atsakomoji Red. **Ona Jonkaitytė-Gratkaukienė**
Leidžia Lietuvos Katalikių Moterų Draugija.

Mėsą išvirtą sumalti, įdėti svogūno pasplrgyto svieste, pipirų, druskos iki skonio, viską sudėjus išmaišyti ir po truputį dėti į spurgas. Šios spurgos verdamos lajuje arba lajuje perpus su taukais. Jos duodamos labai karštos prie buljono.

Virti kiaulienos šonkauliukai su krienu padažu

Paėmus šonkaulius supjaustyti gabalėliais, užpilti buljonu, įdėti daržovių: poru, salierų, morkų, petruškų, svogūnų, pipirų, lapelių ir virti kol bus minkšti. Išvirus išimti ant pusdubenio ir užpilti aštriu padažu,—krienu, garsvyčių, svogūnų.

Krienu padažas. 80 gr. sviesto, 2 šaukštai miltu, 100 gr. krienu, 1 stiklinė grietinės, truputį uksuso, cukraus, druskos. Sviestą ištirpyti, sudėti miltus, praskiesti buljonu. Krienus nuvalius sutarkuoti ir sudėti į padažą, įpilti truputį uksuso ar citrinos sunkos, įdėti cukraus paskui sudėjus grietinę pavirinti truputį.

Aviena su ryžiais

Kiekis 1 1/2 kilg. mėsos avienos nuo šonkauliu, 400 gr. ryžių, 100 gr. baravykų, 150 gr. sviesto.

Darb. Sukapoti kaulus su mėsa, sudėti į rundeliuką ir užplikyti verdančiu vandeniu, paskui išimti, kad nusivarvėtų. Ryžius užplikyti vandeniu ir palikti 10-15 min. paskui nusunkti. Grybus taip pat nuplikinus ir palaikius 15 min. nusunkus supiaustyti dirželiais. Paskui paėmus rundelį, ištepti sviestu, į ryžius įdėti truputį druskos ir kvepiančių pipirų, tuomet dėti į randelio dugną eilę ryžiu, eilę mėsos, apibarstant ją druska ir pipirais, tuomet dėti eilę grybų, paskui vėl ryžius, mėsą, grybus ir taip ligi viską sudėsime; ant viršaus turi būti ryžiai apdėstyti sviesto gabalėliais ir apibarstyti džiovėšiais. Paskui dedame į labai karštą krosnį ir kepame porą valandų. Jei

sulties mažai, tai įpilame truputį buljono, bet jei sviesto nemažai, tai tuomet nieko nereikia. Prie šio kepsnio duodama agurkai ir saločiai.

Obuoliai šadoniniame padaže

Užkaisti vandenį, įdėjus į jį keletą cinamono žievelių ir cukraus pagal skonį. Užvirus vandeniui, sudėti nuluptus obuolius ir virinti juos apvartant, kad nepasileistu — nepervirtų. Obuolius čia negalima virti visus sykiu, bet tik po kelis, vienus išvirus dėti kitus, nes kitaip jie sukristu —susimaigyty. Išvirus visus obuolius dėti į pusdubeni, kad jie atauštu, o likusį skystimą galima sunaudoti kompotui kitą dieną.

Padažas. Užkaisti stiklinę pieno, įdėjus gabaliuką vanilijos, paimti 1-2 kiaušiniu trynius ir ištrinti su cukrum ligi baltumo (kiek trynių tiek šaukštu cukraus). Užvirus pienui, supilame ištrintus su cukrum trynius ir maišome kol sutirštės, tik reik žiūrėti, kad nesuvirtų, nes tuomet kiaušinių sutrauktų. (Jei padažas atrodo labai vis dar skystas, galima įpilti kokią 1/2 šaukščiuko bulvinių miltų, išplakus vandenyje ir maišant supilti).

Obuolinis musas

Užkaisti 3 stiklines vandens, įdėti džiovintų obuolių pora saujų, cukraus pagal skonį, cinamonu, gvazdikėlių, apelsinų žievės, rūkščios druskos ar citrinos sunkos ir virti kol obuoliai suminkštės. Išsunkti, atšaldyti į skystimą įdėjus kokius 6-7 lapelius jau išleistos žaletinos ir plakti šluotele, kol pradės tirštėti. Paskui paėmus formą pavilginti į vandenį ir pabarstyti cukrumi, įpilti pusę to muso, o kai sustings, sudėti dalį obuolių ir vėl supilti kitą pusę likusio muso. Sustingus jam galutinai, išversti ant pusdubenio ir papuošti likusiais obuoliais.

Mūsų veikimas

Paminėjo Pirmininkę. Š. m. vasario mėn. 24 d. Kauno Rajono Valdyba visiems savo artimesniems skyriams suruošė p. Galdikienės 15 metų Draugijai pirmininkavimo jubiliejaus minėjimą Karmelitų salėje. Susirinkimą pagerbė savo atsilankymu ir Gerb p. Jubilijatė.

Ta proga Kauno Rajonas įteikė savo adresą ir gėlių puokštę. P-lė Sereikytė trumpai nupasakojo p. Galdikienės gyvenimą ir darbuotę. Sugiedota "Ilgiausių metų", padėkota ir palinkėta Gerb. Jubilijatei dar ilgai vairuoti L. K. Moterų Dr-jos laivelį.

Visi Kauno skyriai minėjime dalyvavo su savo vėliavomis. *M.*

Kupiškietės moterys dirba. Kupiškio ir apylinkės moterys katalikės visos sutartinai dirba didelį tautos kūrybos darbą. Senosios moterys, prisimindamos gražius savo krašto senovės papročius, pradėjo juos savotišku būdu gaivinti. Jau prieš kelis metus Kupiškio moterų katalikių gegužinėje savotišku būdu suvaidino tikras senovės kupiškėnų vestuves, kurias ir dabar dažnai vaidina, vis kas kart tobulindamos. Vėliau tokiu pat būdu suvaidino ir Kupiškėniškas rugiapūtės pabaigtuves. Prisimindamos seniausius kupiškėnų tautinius šokius, taipgi atgaivino ir keletą kartų viešai puikiai pašoko, būtent, praėjusią vasarą laike vyskupo vizito Kupiškė ir Kaune. Labai gražus yra kupiškėčių moterų paprotys gaivinti senųjų tikrų tautinių rūbų dėvėjimą Kupiškietės ne tik savo apylinkės Žymesnėse iškilmėse apsirengia senaisiais savo rūbais, bet ir didesnėse viešose iškilmėse Kaune pasi-

rodo, kaip tai praėjusiais metais Kaune laike Eucharistinio kongreso buvo.

Kupiškietės iš senovės yra garsios dainininkės, bet, jaunoji karta niekindama visa kas tik senoviška, jau nebedainuodavo savo senovės dainų. Kupiškio senosios dainininkės ir čia padarė didelį darbą, pačios be svetimų pagalbos atgaivino gražias senovės dainas ir dabar visur viešai dainuoja be jokių dirigentų, pačios vienos. Dainų rinkėjai daugelį kupiškėnų dainų jau surinko, padedant tą darbą dirbti pačioms dainininkėms, bet dar daug dainų yra nesurinkta, o dalis prieš karą surinktųjų yra žuvusi. Kai kurios, mokėdamos neblogai rašyti, ėmėsi pačios užrašinėti senas dainas, kad paliktų jaunajai kartai. Dieve padėk, darbščioms kupiškietėm!
B. Buračas,

Alizava, Biržų apskr. š. m. vasario mėn. 3 d. įvyko visuotinis L. K. Moterų Dr-jos susirinkimas. Valdyba padarė pranešimą apie metinį veikimą. Pasirodo, kad šiais metais padaryta daug: surengta 2 vakarai, minėta Motinos Diena, švęsta Metinė šventė, organizuotos nuvyko ant kapų pasimelsti už a. a. Kunienę mirusią narį. Narių skaičius siekia 120. Bažnyčiai išausta užtiesalai visiems trims altoriams ir išsiuvinėta uždangos gelėmis. Šiems metams išrinkta nauja valdyba, kuri pareigomis pasiskirstė taip: 1) Pirmininkė Natalija Rukšėnienė, 2) Vice-pirm. Anastazija Jakubkienė, 3) Kasininkė Marijona Kiaulėnienė, 4) Sekretorė Magdalena Gaidamauskienė, 5) Valdybos narys Pranciška Marcinkevičienė.

Naujoji Valdyba savo posėdyje numatė 1935 m. veikimo planą. 1) Susirinkimus šaukt kiekvieno mėnesio pirmą sekmadienį. 2) Pasistengti, kad kiekviename susirinkime būtų paskaita ir gautu raštų bei paskaitų skaitymas. 3) Pramogos numatyta rengti, atsižvelgiant galimybių. Paminėti Motinos Dieną. 4) Šiemet švesti 10-metį iškilmingai. Nariai daug deda vilties ir pasitikėjimo Valdyba.

V. Krumplys.

Panevėžys. Ligi 1935 metų L. K. Moterų Dr-jos Panevėžio Rajono Valdybos pareigas ėjo Regijono Valdyba, bet šiais, 1935 metais, metinėje rajono konferencijoje sausio mėn. 19 d. suvažiavusios skyrių atstovės išrinko atskirą Rajono Valdybą į kurią įėjo: p. Juozokienė, p. Puodžiūnaitė, p. Belenavičiūtė. Į Revizijos Komisiją: p. Barisienė, p. Juodvalkienė ir p. Mikėliūnienė. Linkime naujai valdybai pasisekimo darbuose.

Vaškai. Iš Vaškų iškeltas darbštus, vist sielą atidavęs katalikiškom organizacijoms kun. Pr. Raščius, visų kat Vaškiečių mylimas. Nors jis čia vos 4 metus tebuvo, bet nedirbo daug. Jo rūpesčio ir darbo dėka klestėjo K. Motery Dr-ja, pavasarininkai, angelaičiai ir kt. Prieš kun. Raščio atvykimą į Vaškus, veikimas buvo gana silpnas. Visos organizacijos labai nuliūdo, kada reikėjo atsisveikinti. Kat. Motery dr-ja atminties dėliai, savo mylimam vadui įteikė dovanėlę; neatsiliko ir kitos organizacijos. Vaškų Moterų Dr-ja savo buvusiam Vadui kun. Raščiui lieka amžinai dėkinga ir linki naujoje vietoje — Subačiuj — sėkmingiausiai dirbti Dievo garbei ir Tėvynės laimei.

Gausūs ideologiniai kursai Marijampolėje. Marijampolės Motery Rajonas per paskutinius metus 6 skyriais ir dviem šimtais (200) narių padaugėjo. Geriau įsisąmoninti, pagerinti veikimą, š. m. vasario 2, 3 ir 4 dienomis L. K. M. Marijampolės Rajonas suruošė ideologinius kursus, dalyvaujant iš 20 skyrių 70 atstovėms ir 300 svečių. Kursus atidarė vice-pirm. p. Kripaitienė. Garbės prezidijuman buvo pakviesta: J. E. arkiv. Karevičius, J. E. vysk. Būčys, kan. Stakauskas, p. Sereikytė (C. vald.), p. Stankevičiūtė (Vilk. raj. atst); darbo prezid. — p. Kanapkienė (Marij.), p. Čel-skienė (Daukšių) ir p. Ratkelytė (Marij. pa-ku rajono pirm.). Po malonių ir entuziastiškų sveikinimų buvo paskaita L. K. Motery tikslai, kurią turėjo laikyti Centro Vald. Pirmininkė ponja Galdikienė, tačiau, prelegentei susirgus, skaitė p. Sereikytė iš ponios paruošto rašto. Kursų dalyvės nuoširdžiai pasveikino raštu Pirmininkę Galdikienę, penkiolikti metai einančią pirmininkės pareigas, per Centro atstovę p. Sereikytę įteikė pačių moterų darbų dovaną—staltiesę. Sugiedota "Ilgiausių metų". Su pertraukomis visas tris dienas buvo laikoma p. Sereikytės paskaitos "Praktiškas veikimas organizacijoje". Prelegentė išmokė atstoves, kaip platinti katalikišką spaudą, rinkti nario mokesči, vesti įvairias knygas,

rašyti įgaliojimus, protokolus, pareiškimus, susirašinėjimą su Centru, Rajonu, skyriais. Paskaita buvo pajvairinama pavyzdingu susirinkimu. Antrą kursų dieną 7 val. parapijos bažnyčioje buvo kan. Stakausko šv. Mišios ir pamokslas. Po pamaldų Marijonų salėje — atstovių agapė, per kurią kurtantės susilaukė daug sveikinimų, linkėjimų. 13 val. buvo skaitoma kan. Stakausko paskaita "Pramogos". Toliau sekė p. Vainauskaitės paskaita "Švietimas ir praktiškas veikimas". Trečią kursų dieną buvo laikoma kun. Balsio paskaita ir šviečiamieji paveikslai: "Religiniai ir doroviniai moters uždaviniai". Po paskaitai buvo rodoma šviečiamieji paveikslai; be to, įteikta už pavyzdingai paruoštą 1935 metams veikimo planą premijos trijų skyriams: 1 Patilčių skyr. Jonkaitytei, 2 Daukšių skyr. Čel-skienei, 3 Kalvarijos skyr. Norkovienei. Antrą kursų dieną, po paskaitų, 17 val. įvyko vakaras, kuriame suvaidinta "Užnuodyta jaunystė", p. Petruolytės 3-jų veiksmų drama. Vaidino L. D. Jaun. S-gos Marijampolės draugovė. Uždarant kursus, sugiedota p. Sereikytei "Ilgiausių metų" už pasidarbavimą, paruoštą ciklą paskaitų ir Tautos Himnas. Dabar Rajonas turi 20 skyrių su 1600 narių.

Ascitų Juzė.

Virbalis. Vilkaviškio apskr. L. K. Moterų Dr-ja Virbalio skyrius 27—ji turėjo savo narių visuotiną susirinkimą. Buvo patiekta metinė skyriaus apyskaita. Praeitais metais t. y. 1934, švenčiant skyriui veikimo dešimtmetį, apyvartą skyrius padarė didesnę nei kitais metais. Kasos stovis: pajamų turėta lt. 1210, 28 c, išlaidų lt. 1199, 45 c. Išrinkta valdyba kurią sudaro: pirm. M. Degutienė, vice-pirm. U. Baltramionienė, išdin. O. Čekauskienė, sekret. M. Dereškevičienė, narys O. Prlsevičienė. Dvasios vadovas — kun. kleb. Starkus. Švęsdamas dešimtmetį dr. veikimo, skyrius tai atminčiai įtaisė Virbalio bažnyčioj šv. Jėzaus Širdies statulą, kuri kainavo 928, lt. Statulai nemaža aukavo pinigais ir pašaliniai asmens, užtat skyrius jiems yra Ubai dėkingas. M. M. Su pagarba *M. Degutienė.*

Darbėnai. Čia L. K. Moterų draugija kadaise smarkiai veikė: turėjusi savo arbatinę, kepyklą ir t. t. Vėliau visiškai užsnūdo; praeitus poroje metų kelis kart mėginta pabudinti, bet vis nepavykdavo. O štai pereitų metų lapkričio mėn. sušauktas steigiamasis susirinkimas, ir, kun. Zdanavičiui padedant, skyrius pradeda gyvuoti. Paskaičius "Moteryje" apie papigintą nariams laikraštį ir apie priedą "Ką Valgome" subruzdavo kai kurios iš narių su p. Japerstiene priešakyje ir padedant kun. Zdanavičiui sušauktas vėl susirinkimas ir čia pat susirinkimui suvaidintas vaidinimėlis. Ir aš taip sakau*. Po kurio kun. Zdanavičius su p. Japertiene paaiškino ir paragino užsisakyti laikraštį; čia pat susirašė virš 50 prenumeratų (dabar rodos yra virš 60) kas ir sudaro pusę narių skaičiaus. Taigi, mes šiemet "Moteryje" gauname tik po 3 litus. Š. m. 3 vasario mes vėl turėjome susirinkimą. Paskaitė mums kun. Zdanavičius raštą, gautą iš Kauno, kur raginama šeiminkes blaivinti stalo valgius. *P. B.*

Šventiems Kristaus kančios ir mirties metams paminėti,
jau spausdinama Tėvo Mrovinskio S. J. parašyta,
O. Z-tės išversta knygutė

„ŠTAI ŽMOGUS“

Įvadą šiam reikalėliui teikėsi parašyti Jo Ekscelencija Vyskupas P. Būčys.

Šioje knygutėje autorius teikia kiekvienai gavėnios dienai, ne tik dvasiškijai bet ir pasauliečiams pritaikintus, gyvai, vaizdžiai parašytus, trumpus Kristaus kančios mąstymus. Be to, priede randame "Šventajai Valandai" skiriamas maldas. Šių šv. pratybų vertė jau žinoma iš šių metų "Žvaigždės" 3 nr. paskelbto straipsnio.

Knygelės formatas — kišeninis; puslapių — virš 200

Kaina 1 lt. 50 ct.

Jau dabar galima užsakyti "Žvaigždės" ar „Šaltinio" administracijoje. Paskui bus galima reikalauti visuose knygynuose.